

FTP-planen enligt lydelse
per den 1 januari 2022

FTP 17

Försäkringsbranschens tjänstepensionsplan

FAO - Forena

FAO – Akavia och Sveriges Ingenjörer

FORENA
Försäkringsfacket

AKAVIA

Sveriges Ingenjörer

Innehållsförteckning

	Sida
A Övergripande bestämmelser	1
1 Avtalets omfattning, TFA, TGL samt avtalets giltighet	1
2 Valcentral	2
3 FTP-nämnderna	2
4 Arbetsgivarens anslutning till planen	2
5 FTP-planens tillämpning för olika anställda samt inträde i planen	3
6 Information	5
B FTP 1	6
1 FTP-planens förmåner	6
2 Inkomst- och prisbasbeloppet i FTP-planen	6
3 Pensionsmedförande lön	6
4 Ålderspension	6
5 Deltid i pensioneringssyfte - Deltidspension	8
6 Efterlevandeskydd	9
7 Sjukpension	13
8 Premiefrielseförsäkring	15
9 Fortsättningsförsäkring	16
10 Planens finansiering	17
C FTP 2	18
1 FTP-planens förmåner	18
2 Inkomst- och prisbasbeloppet i FTP-planen	18
3 Pensionsmedförande lön	18
4 Pensionsgrundande tjänstetid	20
5 Fribrev	22
6 Ålderspension	22
7 Deltid i pensioneringssyfte - Deltidspension	26
8 Obligatoriskt samt förstärkt familjeskydd	27
9 Efterlevandepension	31
10 Sjukpension	33
11 Premiefrielse	35
12 Fortsättningsförsäkring	36
13 Pensioneringens ordnande och finansiering samt pensionstillägg	36
Bilagor	
1 Övergångsbestämmelser för tjänstemän som uppbär sjukpension den 1 januari 2008	38
2 Gällande regler som berör ett fåtal anställda	39
3 Avsiktsförklaring	40
4 Utdrag ur förhandlingsprotokoll 15 december 2010	41
5 Kommentar Möjlighet att gå ner i arbetstid vid deltidspension	42

Ändringar i förhållande till FTP 12 har markerats med streck i marginalen. Ändringar som enbart är konsekvensändringar i avsnittens numrering, endast redaktionella, han/hon till hen och namnändringen till Civilekonomerna har däremot inte markerats.

Avtal om tjänstepensionsförsäkring för tjänstemän i försäkringsbranschen FAO – Forena samt FAO – Akavia och Sveriges Ingenjörer

Innehåll

- A. Övergripande bestämmelser
- B. FTP 1
- C. FTP 2
- Bilaga 1, Övergångsregler
- Bilaga 2, Garantitillägg och änklingspension
- Bilaga 3, Avsiktsförklaring
- Bilaga 4, Utdrag ur förhandlingsprotokoll 15 december 2010
- Bilaga 5, Kommentar till Deltid i pensioneringssyfte – Deltidspension i FTP 1 och FTP 2

A. Övergripande bestämmelser

1 Avtalets omfattning TFA, TGL samt avtalets giltighet

Avtal om tjänstepensionsförsäkring för tjänstemän i försäkringsbranschen, FTP-planen gäller, med i FTP-planen angivna undantag, för tjänstemän som är anställda i företag som är anslutna till FAO.

Företag som är anslutna till FAO ska för sina anställda tjänstemän teckna Tjänstegrupplivförsäkring (TGL) samt Trygghetsförsäkring vid arbetskada (TFA).

För FTP-planen gäller bestämmelserna i detta avtal samt försäkringsgivarens/förvaltarens av FAO och Forena respektive Akavia samt Sveriges Ingenjörer godkända villkor för respektive förmån. Vidare gäller de bestämmelser i övrigt som kollektivavtalsparterna träffat överenskommelse om.

FTP-planen är till sin karaktär ett minimiavtal. Detta innebär att arbetsgivare som är bundna av avtalet kan utfästa gynnsammare pensionsförmåner än de som angivits i planen, vare sig denna förbättring är att hänföra till exempelvis premienivå, den pensionsmedförande lönen, den procentuellt beräknade förmånsnivån eller tjänstetidsberäkning.

Vid oenighet om tolkning av innehållet i pensionsplanen gäller i tillämpliga delar avtal om förhandlingsordning mellan FAO och Forena respektive FAO och Akavia.

Detta avtal gäller från och med den 1 januari 2017 till och med den 31 december 2021. Avtalet prolongeras därefter ett år i taget såvida inte endera parten säger upp avtalet senast 12 månader före avtalstidens utgång. Det innebär att uppsägning kan ske med tidigast verkan från och med den 1 januari 2022, såvida inte skälet, i enlighet med vad som framgår av § 3 i förhandlingsprotokoll daterade 15 december 2010, är förändrade skatteregler eller väsentligt ändrade förutsättningar. Uppsägning ska ske skriftligen genom rekommenderat brev.

2 Valcentral

En valcentral ska finnas för att administrera FTP 1, den premiebestämda FTPK i FTP 2, det obligatoriska familjeskyddet samt det förstärkta familjeskyddet. FTP-nämnden fastställer valcentralens uppgifter samt utser valcentral.

3 FTP-nämnderna

En särskild nämnd – FTP-nämnden – ska svara för tolkningen av de bestämmelser och villkor som gäller för FTP-planen samt fylla de funktioner i övrigt som framgår av planens bestämmelser. Nämnden ska i övrigt vara rådgivande till valcentralen samt försäkringsgivarna inom FTP-planen.

Arbetsgivare eller tjänsteman kan begära att frågor som angår honom eller henne tas upp till behandling i FTP-nämnden.

Parterna är ense om att Forena respektive Akavia och Sveriges Ingenjörer äger rätt att adjungera ledamot i den FTP-nämnd som inte är den egna.

FAO – Forena

FTP-nämnden består av tre representanter utsedda av FAO och tre representanter utsedda av Forena. Beslut i nämnden ska vara enhälligt.

FAO – Saco-förbunden

FTP-nämnden består av tre representanter utsedda av FAO och tre representanter utsedda av Akavia samt Sveriges Ingenjörer. Beslut i nämnden ska vara enhälligt.

I detta avtal kallas dessa två nämnder gemensamt FTP-nämnden.

4 Arbetsgivarens anslutning till planen

Anslutning till FTP-planen sker genom att arbetsgivaren tecknar pensioneringsavtal med den valcentral som utsetts av FTP-nämnden och som företräder försäkringsgivarna inom FTP-planen.

Av pensioneringsavtalet ska framgå vid vilken tidpunkt avtalet, i enlighet med av FTP-nämnden godkända regler, träder i kraft. Försäkringsavtal mellan arbetsgivare och försäkringsgivare träder i kraft vid samma tidpunkt.

Har arbetsgivaren i kollektivavtal med någon av parterna på arbetstagsidans i FTP-planen förbundit sig att ansluta sig till FTP-planen ska kollektivavtalet anges i pensioneringsavtalet.

Pensioneringsavtal kan inte av någon part sägas upp så länge arbetsgivaren beträffande någon kategori av anställda är bunden av sådant kollektivavtal som medför att anställd kan omfattas av FTP-planen.

Valcentralen kan säga upp pensioneringsavtalet om arbetsgivaren inte i rätt tid betalat förfallna premier och räntor. Valcentralen kan även säga upp pensioneringsavtalet om arbetsgivaren underlåtit att lämna debiteringsunderlag för premier eller de uppgifter i övrigt som erfordras för att fastställa förmånerna enligt FTP-planen.

Arbetsgivare med FTP 2 ska, utöver pensioneringsavtalet enligt ovan, ha försäkringsavtal med försäkringsgivare för FTP 2. Denne ska försäkra alla delar av FTP 2 med undantag för FTPK, det obligatoriska familjeskyddet samt det förstärkta familjeskyddet.

Vite

Underlåter arbetsgivare, som enligt kollektivavtal är förpliktigad därtill, att ansluta sig till FTP-planen äger FTP-nämnden – om samtliga ledamöter i den är ense – vid vite som nämnden bestämmer, förelägga arbetsgivaren att inom av nämnden angiven tid fullgöra sin skyldighet enligt kollektivavtalet.

Vitet ska hanteras av valcentralen enligt särskilt förvaltningsuppdrag från FTP-nämnden.

5 FTP-planens tillämpning för olika anställda samt inträde i planen

FTP består av två avdelningar, FTP 1 respektive FTP 2. Tjänstemannen tillhör antingen FTP 1 eller FTP 2 eller så omfattas hen inte av FTP-planen.

Tjänstemannen omfattas av FTP-planen från och med tillträdesdagen. För inträde i planen krävs dock att tjänstemannen vid tillträdesdagen är arbetsför i den anställning som ligger till grund för anmälan. Partiellt arbetsför tjänsteman beviljas inträde på den arbetstid och lön som motsvarar den faktiska arbetsförmågan i anställningen, förutsatt att denna minst motsvarar arbetstidskravet i FTP.

5.1 FTP 1

5.1.1 Tjänstemän som tillhör FTP 1

FTP 1 omfattar alla anställda tjänstemän hos arbetsgivare som tillämpar FTP-planen förutsatt att tjänstemannen är född 1972 eller senare.

Arbetsgivare som blir medlem i FAO eller tecknar kollektivavtal om FTP efter den 31 december 2007 har möjlighet att efter godkännande av FTP-nämnden, tillämpa enbart FTP 1.

Tjänsteman som uppfyller reglerna för alternativ pensionslösning i FTP 2 kan omfattas av FTP 1 förutsatt att överenskommelse om detta träffas mellan arbetsgivaren och tjänstemannen. I sådant fall blir förmånerna enligt B. FTP 1 tillämpliga i anställningen.

Åldrar

Planen gäller från och med den månad tjänstemannen fyller

- 18 år, vad den avser sjukpension, obligatoriskt familjeskydd och premiefrielseförsäkring
- 25 år, vad den avser ålderspension samt eventuellt förstärkt familjeskydd.

Premier betalas längst till och med månaden före den under vilken tjänstemannen uppnår 65 år.

5.1.2 Undantagna från FTP 1

Följande personer omfattas inte av FTP 1;

- Verkställande direktör, tjänsteman i företagsledande ställning, personalchef, samt efter lokal överenskommelse, annan tjänsteman.
- Annan tjänsteman som medgetts undantag av FTP-nämnden enligt A. Övergripande bestämmelser 5.1.4.

5.1.3 Avstående från FTP 1 hos företag som nyansluts till FTP

Tjänsteman anställd vid företag som ansluts till FTP-planen får avstå från denna under förutsättning att tjänstemannen kvarstår i före anslutning gällande pensionsplan. Det krävs en skriftlig överenskommelse om detta mellan arbetsgivaren och tjänstemannen.

Av överenskommelsen ska framgå att tjänstemannen fått en jämförande information över FTP-planen och den tidigare planen och att tjänstemannen är införstådd med konsekvenserna av sitt avstående.

Överenskommelsen om avstående ska ha inkommit till valcentralen inom sex månader från det att arbetsgivaren anslöts till FTP-planen.

Tjänstemannen kan efter avståendet inte inträda i FTP-planen så länge anställningen hos arbetsgivaren pågår.

5.1.4 Annan pensionslösning

Arbetsgivaren kan träffa överenskommelse med tjänstemannen om annan pensionslösning. Sådan pensionslösning kan avvika helt eller delvis från FTP-planen.

Överenskommelse om annan pensionslösning ska godkännas av FTP-nämnden.

5.2 FTP 2

5.2.1 Tjänstemän som tillhör FTP 2

FTP 2 omfattar tjänstemän, som är födda före 1972 eller som enligt övergångsregeln 2008 valt att avstå från FTP 1.

5.2.2 Undantagna från FTP 2

Följande personer omfattas inte av FTP 2;

- Verkställande direktör, tjänsteman i företagsledande ställning, personalchef, samt efter lokal överenskommelse, annan tjänsteman
- Visstidsanställd tjänsteman, med undantag för provanställd, vars anställning omfattar högst sex månader
- Pensionär. Som pensionär anses även den som enligt C FTP 2, 6.1.1 tagit ut pension vid en tidigare tidpunkt än 65 års ålder. Tjänsteman som tar ut pensionen partiellt omfattas av FTP-planen i proportion till anställningsgraden/tjänstgöringsgraden.
- Tjänsteman som har en arbetstid som i genomsnitt under året är mindre än åtta timmar per vecka
- Tjänsteman som har fyllt 65 år
- Annan tjänsteman som medgetts undantag av FTP-nämnden enligt A Övergripande bestämmelser 5.2.4.

5.2.3 Avstående från FTP 2 hos företag som nyansluts till FTP

Tjänsteman anställd vid företag som ansluts till FTP-planen får avstå från denna under förutsättning att tjänstemannen kvarstår i före anslutning gällande pensionsplan. Det krävs en skriftlig överenskommelse om detta mellan arbetsgivaren och tjänstemannen.

Av överenskommelsen ska framgå att tjänstemannen fått en jämförande information över FTP-planen och den tidigare planen och att tjänstemannen är införstådd med konsekvenserna av sitt avstående.

Överenskommelsen om avstående ska ha inkommit till valcentralen inom sex månader från det att arbetsgivaren anslöts till FTP-planen.

Tjänstemannen kan efter avståendet inte inträda i FTP-planen så länge anställningen hos arbetsgivaren pågår.

5.2.4 Annan pensionslösning

Arbetsgivaren kan träffa överenskommelse med tjänstemannen om annan pensionslösning. Sådan pensionslösning kan avvika helt eller delvis från FTP-planen.

Överenskommelse om annan pensionslösning ska godkännas av FTP-nämnden.

6 Information

Parterna – genom valcentralen - ansvarar för att tjänstemannen får tillgång till nödvändig information om FTP. I denna information ska ingå

- redogörelse för de olika delarna av FTP,
- information inför val av försäkringsbolag och försäkringstyp samt
- fortlöpande information under försäkringstiden

Inför och under utbetalningstiden ansvarar försäkringsbolaget för informationen.

Valcentralen utfärdar i enlighet med FTP-nämndens anvisningar gemensamt värdebesked (årsbesked) till den anställde, med uppgift om förmånerna från FTP 1 samt såvitt avser FTP 2, FTPK, obligatoriskt familjeskydd samt förstärkt familjeskydd. För övriga förmåner enligt FTP 2 ansvarar försäkringsgivaren för pensionsbeskeden.

Tjänstemannens arbetsgivare har rätt att från valcentralen få uppgift om värdet av intjänad pensionsrätt, till den del uppgifterna behövs för att bedöma arbetsgivarens avdragsrätt för pensionskostnader.

B. FTP 1

1 FTP-planens förmåner

Premiebestämd ålderspension
Efterlevandeskydd

- Återbetalningsskydd
- Obligatoriskt familjeskydd
- Förstärkt familjeskydd

 Sjukpension
Premiefrielseförsäkring
Fortsättningsförsäkring

2 Inkomst- och prisbasbelopp i FTP-planen

Med inkomstbasbeloppet i FTP-planen avses det inkomstbasbelopp som för varje år fastställs enligt 58 kap 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken (SFB)

Med prisbasbeloppet i FTP-planen avses det prisbasbelopp som för varje år fastställs enligt 2 Kap 6–8 §§ socialförsäkringsbalken (SFB).

Med förhöjt prisbasbelopp menas det förhöjda prisbasbelopp som för varje år fastställs enligt 2 Kap 6–8 §§ socialförsäkringsbalken (SFB).

3 Pensionsmedförande lön

FTP-planens förmåner beräknas med utgångspunkt från en pensionsmedförande lön. Denna utgörs av kontant utbetald bruttolön. I den pensionsmedförande lönen ingår inte skattefria eller skattepliktiga kostnadsersättningar.

4 Ålderspension

4.1 Intjänande av ålderspension

Intjänande av ålderspension sker genom att arbetsgivaren månatligen betalar en premie till den anställdes ålderspension från och med den månad tjänstemannen fyller 25 år till och med månaden före den under vilken tjänstemannen fyller 65 år. Om anställningen fortsätter efter det att tjänstemannen uppnått 65 år betalas premie om arbetsgivaren och tjänstemannen överenskommer om detta.

Premien beräknas i procent på tjänstemannens pensionsmedförande lön.

Premien ska vara

	Lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp	Lönedelar över 7,5 inkomstbasbelopp
År 2017	4,7 procent	30,3 procent
År 2018	4,9 procent	30,5 procent
År 2019	5,1 procent	30,8 procent
År 2020	5,3 procent	31,0 procent
År 2021 och därefter	5,5 procent	31,3 procent

På pensionsmedförande lön som för viss månad överstiger 7,5 inkomstbasbelopp/12 ska premien beräknas enligt den procentsats för respektive år som gäller för lönedelar över 7,5 inkomstbasbelopp.

Premie betalas till tjänstemannens försäkring vid hens sjukdom och vid föräldraledighet. Se avsnitt 8 om premiefrielse.

4.2 Löneutfyllnad vid uppsägning i vissa fall – Regeln har upphört

4.3 Kompletterande premier

Arbetsgivare och lokal facklig organisation eller arbetsgivare och tjänsteman kan överenskomma om att premierna till ålderspensionen ska kunna kompletteras med ytterligare premie.

4.4 Val av försäkringsbolag och disposition av premien

Tjänstemannen väljer själv ett eller flera försäkringsbolag för placering av premien. Hälften av premien ska placeras i en s.k. traditionell pensionsförsäkring med garanti och ständigt förbli i denna typ av försäkring. Den resterande delen av premien kan placeras antingen i en traditionell försäkring med garanti eller i en fondförsäkring och kan fördelas på högst två försäkringar. Överskott i försäkringarna tillfaller tjänstemannens försäkringar.

Tjänstemannen kan välja återbetalningsskydd på vald försäkring (se 6.1). En del av premien till ålderspensionen kan också användas för förstärkt familjeskydd (se 6.2.2). Även den som har rätt till premiefrielseförsäkring utan att vara anställd kan välja försäkringsbolag och hur premien ska disponeras. För val av återbetalningsskydd eller förstärkt familjeskydd krävs i vissa fall hälsoprövning.

Val av försäkringsbolag görs hos valcentralen. Anmält val gäller till dess nytt val sker.

Tjänstemannen kan välja pensionsförsäkring hos de försäkringsbolag som är valbara och har träffat administrationsavtal med valcentralen.

Avstår tjänstemannen från att välja blir det försäkringsbolag som FTP-nämnden utsett försäkringsgivare och premien placeras då i en traditionell pensionsförsäkring med garanti men utan återbetalningsskydd. Förstärkt familjeskydd kan inte tecknas eftersom det förutsätter att tjänstemannen valt försäkringsbolag.

Arbetsgivaren är försäkringstagare. I fråga om rätten till försäkringsförmån anses varje tjänsteman som försäkringstagare.

I fråga om överskott gäller försäkringsbolagets försäkringsvillkor.

4.5 Flytt av kapital

Tjänstemannen har rätt att flytta det intjänade pensionskapitalet till annat försäkringsbolag som meddelar FTP och är valbart. Flytt av pensionskapital, som obligatoriskt ska placeras i en traditionell pensionsförsäkring, får endast göras till en ny traditionell pensionsförsäkring av samma slag. Återbetalningsskydd kan inte läggas till eller tas bort i anslutning till flytten. Försäkringsbolagen och valcentralen har rätt att ta ut av FTP-nämnden godkända avgifter för att täcka kostnaden för flytt av kapital. Avgifterna tas ur tjänstemannens pensionskapital.

Flytträtten gäller endast fram till dess pensionsutbetalning påbörjas.

4.6 Pensionens storlek och utbetalningstid

Pensionens storlek är bland annat beroende av värdet av tillgodoräknade premier och avkastningen på dessa, åldern vid utbetalningens början samt valet mellan livsvarig och tidsbegränsad utbetalning. Pensionen ska beräknas lika för kvinnor och män.

Premierna ska finansiera en livsvarig pension. Denna kan dock, om tjänstemannen så önskar, betalas ut helt eller delvis under en begränsad tid om minst fem år. Pensionen betalas ut från och med den månad under vilken tjänstemannen fyller 65 år eller annan tidpunkt som den anställde begär. Pensionen kan tidigast börja utbetalas från 55 års ålder.

Pensionen utbetalas normalt månadsvis i efterskott. Utbetalning pågår längst till och med den månad då tjänstemannen avlider.

Underrättelse

Önskar tjänstemannen gå i pension vid den ordinarie pensionsåldern 65 år eller mellan 65 år och 67 år ska underrättelse om detta lämnas till företaget, senast tre månader före tidpunkten för önskad pensionsavgång, såvida inte annat överenskommes.

5 Deltid i pensioneringssyfte - Deltidspension

Tjänsteman har möjlighet till deltidspension från och med den månad tjänstemannen fyller 62 år. Om deltidspension beviljas är anställningen från det att deltidspensionen börjar gälla, en deltidstjänst med den sysselsättningsgrad som följer av deltidspensionen.

5.1 Företrädesrätt till högre sysselsättningsgrad upphör

Företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad enligt 25 a § Lagen om anställningsskydd gäller inte för tjänstemän som har deltidsanställning genom deltidspensionering enligt detta avtal.

5.2 Ansökan och underrättelse

Tjänstemannen ska hos arbetsgivaren skriftligen ansöka om deltidspension sex kalendermånader före det att deltidspensionen ska börja gälla. Av ansökan ska tydligt framgå vilken sysselsättningsgrad som avses. Samtidigt som ansökan lämnas till arbetsgivaren ska tjänsteman som är medlem i Forena underrätta Forenas lokala organisation vid företaget. Medlem i Saco-förbund ska underrätta Saco-förbundens lokala organisation vid företaget.

Senast två månader från det att arbetsgivaren mottagit ansökan ska arbetsgivaren skriftligen till tjänstemannen och Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation vid företaget meddela svar om ansökan beviljas eller inte, för det fall inte uppskov överenskommits med tjänstemannen. Skyldighet att lämna meddelande till lokal facklig organisation föreligger inte i det fall tjänstemannen uppgivit att hen inte är medlem.

Arbetsgivaren ska på ett seriöst och konstruktivt sätt överväga om det finns möjlighet till att bevilja ansökan om deltidspension. Prövningen ska ske med utgångspunkt från frågan om en deltidspension vid en objektiv bedömning skulle innebära en beaktansvärd störning i verksamheten. Arbetsgivaren kan avslå ansökan om deltidspension om ett beviljande vid en objektiv bedömning skulle medföra en beaktansvärd störning i verksamheten.

5.3 Förhandling och tvist

Om ansökan om deltidspension har avslagits och tjänstemannen vill få ansökan prövad i förhandlingsordningen ska tjänstemannen underrätta Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation vid företaget som har att begära lokal förhandling. Tvisten ska då anses gälla deltidspension med sysselsättningsgraden 80 procent och ska behandlas enligt förhandlingsordningen mellan parterna enligt följande.

Frågan om deltidspension ska beviljas kan behandlas i lokal förhandling och därefter, om frågan inte lösts, slutligt i central förhandling.

Om parterna varken i lokal eller i central förhandling kan komma överens i frågan om huruvida deltidspension enligt detta avtal kan beviljas utan beaktansvärd störning i verksamheten, ska Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation vid företaget - om tjänstemannen vill driva saken vidare - begära lokal förhandling om skyldighet för arbetsgivaren att betala skadestånd för felaktig avtalsstillämpning.

6 Efterlevandeskydd

6.1 Återbetalningsskydd

Tjänstemannen kan välja återbetalningsskydd för den premiebestämda ålderspensionen. Återbetalningsskydd innebär att vid tjänstemannens dödsfall utbetalas pension till förmanstagare enligt 6.3.

Inträffar dödsfall innan ålderspensionen börjat utbetalas till tjänstemannen, utbetalas värdet av ålderspensionen till förmanstagare under fem år.

Inträffar dödsfall efter det att livsvarig ålderspension börjat utbetalas till tjänstemannen fortsätter utbetalningarna till förmanstagare och upphör senast 20 år efter det att ålderspensionen börjat utbetalas.

Vid dödsfall efter det att tidsbegränsad ålderspension har börjat utbetalas till tjänstemannen, fortsätter utbetalningarna till förmanstagare under längst så lång tid som återstår av den avtalade tiden för utbetalning av ålderspensionen.

Förmanstagare kan överenskomma med försäkringsbolaget om annan utbetalningstid, om försäkringsbolagets villkor tillåter detta.

Om återbetalningsskydd väljs senare än vid första möjliga valtillfälle eller mer än tolv månader efter en familjehändelse, krävs hälsodeklaration. Med familjehändelse menas att en tjänsteman gifter sig, registrerar partnerskap, blir sambo eller får barn.

Återbetalningsskyddet omfattar normalt hela det pensionskapital som tjänats in i premiebestämd ålderspension, oavsett försäkringsbolag. För tjänsteman som lider av allvarlig sjukdom beviljas dock återbetalningsskyddet enbart avseende premier som tjänas in från och med månaden efter valet av återbetalningsskydd.

Efter det att ålderspensionen har börjat utbetalas kan återbetalningsskyddet inte återinföras.

6.2 Familjeskydd

Avlider en tjänsteman som är mellan 18 och 65 år gammal under försäkringstiden utbetalas obligatoriskt familjeskydd samt, om tjänstemannen så valt, tidigast från 25 års ålder, förstärkt familjeskydd enligt följande bestämmelser.

6.2.1 Obligatoriskt familjeskydd

Familjeskyddets årsbelopp är fastställt till dödsårets förhöjda prisbasbelopp per år under 5 år och är beroende av tjänstemannens ålder vid dödsfallet enligt nedan.

Ålder vid dödsfallet	Antal förhöjda prisbasbelopp
18 – 35	6,5
36 – 45	4,0
46 – 55	2,0
56 – 64	1,0

Familjeskyddet utbetalas med 1/12-del av årsbeloppet kalendermånadsvis i efterskott. Utbetalning sker till insatt förmånstagare. Om förmånstagare saknas sker ingen utbetalning. Om förmånstagare avlider under utbetalningstiden utbetalas dock det belopp som skulle ha tillfallit förmånstagaren för dennes dödsfallsmånad till dödsboet.

6.2.2 Förstärkt familjeskydd

Tjänsteman som omfattas av premiebestämd ålderspension och som valt försäkringsbolag för placering av sin ålderspensionspremie, kan ansöka om försäkring för förstärkt familjeskydd. Försäkringen är en efterlevandepension som betalas till förmånstagare om tjänstemannen skulle avlida under försäkringstiden.

Ansökan om försäkring för förstärkt familjeskydd görs hos valcentralen. Försäkringsgivare är den som beslutas av FTP-nämnden.

6.2.2.1 Det förstärkta familjeskyddets omfattning

Försäkringsbeloppet för det förstärkta familjeskyddet utgörs av antingen 1, 2, 3 eller 4 prisbasbelopp per år. Det årliga beloppet betalas ut med en tolfte del varje månad i 5, 10, 15 eller 20 år, dock inte längre än till och med månaden före den varunder tjänstemannen skulle ha fyllt 70 år.

Tjänstemannen kan senare höja försäkringsbeloppet eller välja annan utbetalningstid.

6.2.2.2 Det förstärkta familjeskyddets ikraftträdande samt hälsokrav

Försäkringsskyddet för det förstärkta familjeskyddet träder i kraft samma dag som skriftlig ansökan inkommit till valcentralen från tjänstemannen förutsatt hälsokraven enligt nedanstående är uppfyllda. Motsvarande gäller vid senare höjning av försäkringsbeloppet eller vid förlängning av utbetalningstiden. För det förstärkta familjeskyddets finns hälsokrav på den försäkrade vilket innebär att familjeskyddet inte kan beviljas vid allvarlig sjukdom. Hälsoreglerna beskrivs mer detaljerat i försäkringsgivarens försäkringsvillkor.

Ansökan vid första valtillfälle

Första valtillfälle inträffar vid nyanställning eller för tjänsteman som anställdes före 25 års ålder när denne fyller 25 år. Om tjänsteman i tidigare anställning har omfattats av FTP-planen, krävs att minst 12 månader har gått sedan anställningen upphörde för att nytt första valtillfälle ska uppstå.

Vid första valtillfälle krävs ingen hälsoprövning. Är den anställde arbetsförmögen då ansökan lämnas in träder försäkringen i kraft först när den försäkrade är arbetsför, se försäkringsvillkoren.

Ansökan vid familjehändelse

Med familjehändelse menas att en tjänsteman gifter sig, blir sambo eller får barn. När en tjänsteman som redan är sambo gifter sig med sin samboende eller sin registrerade partner räknas detta dock inte som familjehändelse.

Förutsatt det valda försäkringsbeloppet är högst två prisbasbelopp per år med utbetalningstid fem år eller högst ett prisbasbelopp per år med utbetalningstid tio år krävs ingen hälsoprövning om ansökan inkommer till valcentralen inom 12 månader från familjehändelsen. Är tjänstemannen arbetsoförmögen då ansökan lämnas in träder försäkringen i kraft först när den försäkrade är arbetsför, se försäkringsvillkoren. Önskar tjänstemannen högre försäkringsbelopp eller längre utbetalningstider krävs hälsoprövning.

Ansökan vid övriga tider och situationer

I övriga fall krävs hälsoprövning enligt valcentralens instruktioner.

Förskydd

Innan tjänstemannen gjort sitt första val av försäkringsbolag för sin ålderspension gäller ett förskydd under den tid som parterna i FTP-nämnden i samråd med riskförsäkringsgivaren, bestämmer. Avlider tjänstemannen under förskyddstiden utbetalas två prisbasbelopp per år, med den nivå som gällde vid dödsåret, under fem år. En förutsättning för förskyddet är att tjänstemannen var arbetsför vid anställningens tillträde.

6.2.2.3 Premie för förstärkt familjeskydd

Premien för det förstärkta familjeskyddet dras från den premie som arbetsgivaren betalar för tjänstemannens ålderspension. Om ålderspensionspremien inte räcker beviljas inte försäkringen eller minskas försäkringens omfattning enligt regler fastställda av FTP-nämnden.

Det förstärkta familjeskyddet omfattas av premiegaranti. Denna innebär att försäkringen gäller även när arbetsgivaren inte betalat premien för ålderspensionen i FTP 1. Premiegarantin gäller i högst sex månader.

6.2.2.4 Det förstärkta familjeskyddets upphörande

Försäkringsskyddet i försäkringen för förstärkt familjeskydd upphör att gälla vid utgången av månaden före den under vilken tjänstemannen fyller 65 år. Väljer tjänstemannen vid annan tidpunkt att inte längre omfattas av förstärkt familjeskydd upphör försäkringsskyddet att gälla 30 dagar efter det att valcentralen underrättats om uppsägningen.

Vid obetald premie upphör försäkringen att gälla 30 dagar efter det Valcentralen sänt besked om att försäkringen upphör. Vid sänkning av försäkringsbeloppet gäller motsvarande 30-dagarsregel.

6.2.5 Värdesäkring av det förstärkta familjeskyddet.

Pensionsutbetalning från det förstärkta familjeskyddet värdesäkras varje år i proportion till prisbasbeloppets förändring. Ökning med mer än 10 % per år medräknas inte. Sänkning av prisbasbeloppet föranleder ingen minskning av pensionen. Senare höjning av prisbasbeloppet beaktas endast i den mån det därigenom blir högre än det var före sänkningen. Anpassning av pensionen sker den 1 januari varje år.

Överskott som uppkommer inom försäkringsrörelserna för förstärkt familjeskydd används i första hand för att värdesäkra pensionen och i andra hand för sänkning av premierna.

6.2.3 Efterskydd

Har den försäkrade omfattats av obligatoriskt familjeskydd och eventuellt förstärkt familjeskydd och försäkringarna inte längre gäller på grund av

- att anställningen upphört eller
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft eller
- att tjänstemannen är tjänstledig

gäller försäkringsskyddet så lång tid som den försäkrade varit anställd, dock längst i tre månader.

Om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfalls-skada när efterskyddet börjar gälla eller om nedsättningen uppkommer under efterskyddstiden, förlängs skyddet. Skyddet förlängs med lika många dagar som den nedsatta arbetsförmågan varar, dock längst fram till den tidpunkt då rätt till premiefrielse uppkommer. Försäkringsskyddet upphör dock alltid senast vid utgången av kalendermånaden närmast före den försäkrades 65 års dag. Efterskyddet gäller inte om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen.

Med nedsatt arbetsförmåga avses tillstånd som avses i FTP 1, 7.1 (Rätt till sjukpension).

6.2.4 Utbetalning

Om tjänstemannen avlider utbetalas obligatoriskt samt eventuellt förstärkt familjeskyddet månadsvis i efterskott under avtalad tid till förmånstagare, dock inte längre än till och med månaden före den varunder tjänstemannen skulle ha fyllt 70 år. Saknas förmånstagare sker ingen utbetalning. Pensionen utbetalas från och med månaden efter den då den försäkrade avlidit.

Anmälan om dödsfall görs till valcentralen.

6.3 Förmånstagare

Generellt förordnande

Förmånstagare till obligatoriskt familjeskydd, förstärkt familjeskydd och ålderspensionens återbetalningsskydd är, om inte annat skriftligen anmälts till valcentralen, i första hand tjänstemannens make/maka eller sambo och i andra hand tjänstemannens arvsberättigade barn i lika delar. Med make/maka jämställs även partner enligt Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Förordnande till förmån för make/maka gäller även om det pågår mål om äktenskaps-skillnad mellan makarna. Förordnande till förmån för registrerad partner gäller även om det pågår mål om upplösning av registrerat partnerskap. Med sambo avses ogift person som, under äktenskapsliknande förhållanden, vid dödsfallet stadigvarande sammanbott med ogift försäkrad förutsatt att de

- har eller har haft eller väntar barn tillsammans eller
- tidigare har varit gifta med varandra eller levt samman i registrerat partnerskap eller i vart fall
- stadigvarande sammanbott sedan minst sex månader.

Särskilt förordnande

Den försäkrade kan skriftligen anmäla annat förmånstagarförordnande. Sådant förordnande kan endast omfatta följande personer

- a) make/maka/registrerad partner eller tidigare make/maka/registrerad partner
- b) sambo eller tidigare sambo
- c) barn/styvbarn/fosterbarn till den försäkrade eller till någon person enligt a) eller b).

Finns det flera barn som är förmånstagare fördelas pensionen i lika delar, om inte annat följer av förordnandet.

Saknas förmånstagare görs ingen utbetalning.

Avstående från pension

Make/maka, registrerad partner, sambo eller arvsberättigat barn kan skriftligt till försäkringsgivaren förklara sig avstå från sin rätt som förmånstagare till pension från försäkringen.

Ett avstående kan inte villkoras och avser alla framtida utbetalningar av pension. Har ett avstående gjorts och det senare kommer att saknas förmånstagare, inträder åter den som tidigare gjort avstående.

7 Sjukpension

Sjukpensionen är en pensionsförsäkring. FTP-nämnden utser försäkringsgivare.

7.1 Rätt till sjukpension

Rätt till sjukpension föreligger när tjänstemannen

- är arbetsoförmögen till minst 25 % på grund av sjukdom eller olycksfall och
- arbetsoförmågan har förelegat i mer än 90 kalenderdagar i följd.

Har arbetsoförmågan pågått i mindre än 90 kalenderdagar i följd men tjänstemannen under den senaste tolv månadersperioden varit sjuk vid flera tillfällen, inträder rätt till sjukpension efter det att tjänstemannen varit arbetsoförmögen i sammanlagt 105 kalenderdagar under perioden.

I de 90 respektive 105 dagarna medräknas inte sjuktid före det att FTP-planen har börjat gälla för tjänstemannen.

Sjukpension utges

- från och med den dag rätten till pension har inträtt enligt ovan
- till och med den sista dagen i sjukperioden eller till och med månaden före den under vilken ålderspensionen börjar utges.

Anmärkning

Från och med den 1 januari 2009 gäller att personer som uppbär sjukersättning ska ha rätt att arbeta i viss omfattning utan att sjukersättningen påverkas eller att den endast reduceras partiellt (Prop. 2007/08:124). FAO och Forena respektive Akavia samt Sveriges Ingenjörer är ense om att i enlighet med dessa regler ska tjänstemän, som uppbär FTP-planens sjukpension samtidigt som sjukersättning från Försäkringskassan betalas, ha rätt att arbeta utan att sjukpensionen påverkas eller endast påverkas i en mindre omfattning. De närmare reglerna för detta fastställs av FTP-nämnden.

7.2 Sjukpensionens storlek

Hel sjukpension utges vid fullständig arbetsoförmåga med följande procenttal av den genomsnittliga pensionsmedförande lönen under de tolv månader som närmast föregått sjukfallet. Om tjänstemannen inte omfattats av FTP-planen under hela tolv månadersperioden ska genomsnittet beräknas på det antal månader tjänstemannen omfattats av FTP-planen under de tolv månader som närmast föregått sjukfallet.

Byter tjänstemannen arbetsgivare mellan företag som omfattas av FTP-planen ska genomsnittet beräknas enbart på lönen i den nya anställningen. Byte av arbetsgivare inom koncern anses inte som ny arbetsgivare utan i sådant fall ska regeln i första stycket tillämpas.

Lön respektive lönedel i	Sjukpension			
	när sjukpenning utges enl. SFB t.o.m 90:e dagen*	när sjukpenning utges enl. SFB dag 91-360*	När sjukpenning utges enl. SFB fr.o.m.dag 361	när sjuk- eller aktivitetsersättning utges enl. SFB**
≤ 7,5 pbb	10 %	10 %	0 %	15 %
7,5 pbb – 10 pbb	10 %	10 %	0 %	65 %
10 pbb – 20 ibb	65 %	65 %	65 %	65 %
20 ibb – 30 ibb	32,5 %	32,5 %	32,5 %	32,5 %

SFB= Socialförsäkringsbalken

pbb=prisbasbelopp

ibb=inkomstbasbelopp

* I samma sjukfall

** Dock inte om sjukpenning har utbetalats för samma tid.

Om arbetsförmågan inte är fullständig utan partiell, utbetalas pensionen i proportion till graden av arbetsförmågan.

Sjukpension utbetalas ej under tid som ingår i sjuklöneperiod enligt lag.

Övergångsbestämmelse

Reglerna för sjukpension ändrades 2010-04-01. För försäkrade som per den 1 april 2010 har en pågående sjukpension enligt tidigare regelverk för "Övriga fall" ska den regeln fortsätta att gälla i det pågående försäkringsfallet.

7.3 Samordning

Sjukpension enligt ovan ska vad gäller lönedel till och med 7,5 prisbasbelopp minskas med livränta från arbets-/yrkesskadeförsäkringen eller på grund av ersättningsplikt som åligger staten.

7.4 Pensionstillägg för sjukpension

Sjukpensionen värdesäkras genom pensionstillägg vars storlek bestäms i proportion till prisbasbeloppets förändring. Större årlig förändring av prisbasbeloppet än 10 % medräknas inte. Anpassning av försäkringsbeloppet sker den 1 januari varje år.

7.5 Efterskydd

Om försäkringen inte längre gäller på grund av

- att anställningen har upphört
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft eller
- att tjänstemannen är tjänstledig

gäller försäkringsskyddet så lång tid som den försäkrade varit anställd, dock längst i tre månader.

Om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfalls-skada när efterskyddstiden börjar eller om nedsättningen uppkommer under efterskyddstiden, förlängs skyddet. Skyddet förlängs med lika många dagar som den nedsatta arbetsförmågan varar, dock längst fram till den tidpunkt då den försäkrade blir berättigad till sjukpension från försäkringen. Försäkringsskyddet upphör dock alltid senast vid utgången av kalendermånaden närmast före den försäkrades 65 års dag. Efterskyddet

gäller inte om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen

Om försäkrad erhåller ersättning från försäkringen efter det att efterskyddet upphört och gör ett försök att arbeta eller ett försök att höja sin arbetsförmåga och därefter blir arbetsoförmögen på nytt, lämnar försäkringen ersättning för den nya sjukperioden under förutsättning att arbetsförsöket varar i högst tre månader. Ersättning lämnas dock inte för en högre grad av arbetsoförmåga än den som förelåg före arbetsförsöket.

Med nedsatt arbetsförmåga avses tillstånd som avses i FTP 1, 7.1 (Rätt till sjukpension).

8 Premiefrielseförsäkring

8.1 Premiefrielseförsäkringens omfattning

Premiefrielseförsäkring innebär att premier för tjänstemannens förmåner enligt FTP-planen betalas av premiefrielseförsäkringen.

För sjukpension och ålderspensionspremien gäller att premie betalas vid arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall, för tid utöver sjuklöneperiod enligt lag om sjuklön, vid föräldraledighet med föräldrapenning med anledning av barns födelse/adoption samt vid föräldraledighet med tillfällig föräldrapenning vid vård av eget barn.

Vid föräldraledighet med föräldrapenning betalas premien under högst tretton månader per födsel/adoption. Vid uttag av föräldraledighet med föräldrapenning i form av förkortning av normal arbetstid förlängs premiefrielsen proportionellt mot förkortningen av arbetstiden, dock längst till dess barnet fyllt 8 år eller avslutat sitt första skolar.

För tjänsteman som saknar rätt till sjuklön enligt lag om sjuklön, betalas premien från och med den första sjukpenningdagen.

För det obligatoriska familjeskyddet inträder premiefrielsen först när arbetsoförmågan har förelegat i mer än 90 kalenderdagar i följd. Har arbetsoförmågan pågått i mindre än 90 kalenderdagar i följd men tjänstemannen under den senaste tolv månadersperioden varit sjuk vid flera tillfällen, inträder rätt till premiefrielse efter det att tjänstemannen varit arbetsoförmögen i sammanlagt 105 kalenderdagar under perioden.

FTP-nämnden utser försäkringsgivare.

8.2 Förutsättning för premiefrielse vid arbetsoförmåga

Rätt till premiefrielse förutsätter att den anställde var arbetsför till minst 25 % vid anställningens början.

Om arbetsförmågan var nedsatt vid anställningens början och nedsättningen oavbrutet består, omfattar premiefrielsen endast en senare inträffad ytterligare nedsättning av arbetsförmågan med minst 25 %.

Premiefrielsen för ålderspensionspremien är proportionell till graden av arbetsförmåga. För det obligatoriska familjeskyddet gäller hel (100 %) premiefrielse om arbetsförmåga uppgår till minst 25 %.

8.3 Tid för premiefrielse

Premiefrielse medges längst till och med kalendermånaden före den under vilken tjänstemannen fyller 65 år.

8.4 Pensionsmedförande lön

Vid premiefrielse definieras den pensionsmedförande lönen som vid sjukpension.

När premiefrielseförsäkring betalar premierna för ålderspensionen ska den pensionsmedförande lönen årligen ändras per den 1 januari. Ändringen ska motsvara inkomstbasbeloppets förändring från föregående år. Ökar inkomstbasbeloppet ett enskilt år med mer än 15 % ska parterna tillsammans med riskförsäkringsgivaren förhandla om möjligheten till ökning av pensionsmedförande lön utöver 15 %.

Vid partiell arbetsförmåga ska den lönedel för vilken premiefrielse utges räknas upp på motsvarande sätt.

8.5 Anmälan

Arbetsgivaren ska anmäla försäkringsfall som kan ge rätt till premiefrielse.

Under efterskyddstid och tjänstledighet ska tjänstemannen själv anmäla försäkringsfall.

Arbetsgivare och tjänsteman ska lämna de uppgifter som behövs för bedömning och beräkning. Anmälan görs till valcentralen.

8.6 Efterskydd

Om försäkringen inte längre gäller på grund av

- att anställningen har upphört
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft eller
- att tjänstemannen är tjänstledig

gäller försäkringsskyddet så lång tid som den försäkrade varit anställd, dock längst i tre månader.

Om den försäkrade saknar rätt till sjuklön på grund av att anställningen upphört betalas inte premie för den tid sjuklön skulle ha utbetalats om den försäkrade fortfarande hade varit anställd. Under efterskyddstiden betalas inte heller premie för tid under vilken den försäkrade har varit föräldraledig.

Om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallskada när efterskyddet börjar gälla eller om nedsättningen uppkommer under efterskyddstiden, förlängs skyddet. Skyddet förlängs med lika många dagar som den nedsatta arbetsförmågan varar, dock längst fram till den tidpunkt då rätt till premiefrielse uppkommer. Försäkringsskyddet upphör dock alltid senast vid utgången av kalendermånaden närmast före den försäkrades 65 års dag. Efterskyddet gäller inte om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen

Om försäkrad erhåller premiefrielse efter det att efterskyddet upphört och gör ett försök att arbeta eller ett försök att höja sin arbetsförmåga och därefter blir arbetsförmögen på nytt, lämnar försäkringen premiefrielse för den nya sjukperioden under förutsättning att arbetsförsöket varar i högst tre månader. Premiefrielse lämnas dock inte för en högre grad av arbetsförmåga än den som förelåg före arbetsförsöket.

Med nedsatt arbetsförmåga avses tillstånd som avses i FTP 1, 7.1 (Rätt till sjukpension).

9 Fortsättningsförsäkring

Om försäkringen inte längre gäller på grund av

- att anställningen har upphört eller
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft

har den försäkrade rätt att teckna fortsättningsförsäkring avseende sjukpension och familjeskydd enligt bestämmelserna hos riskförsäkringsgivaren.

Fortsättningsförsäkring får tecknas utan hälsoprövning med högst samma försäkringsbelopp och samma utformning eller den närmast liknande försäkringsform som försäkringsgivaren då tillhandahåller förutsatt att försäkringsgivarens övriga regler medger att försäkring tecknas.

Fortsättningsförsäkring kan endast tecknas med skattekategori P.

Fortsättningsförsäkring får inte tecknas om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen. Ansökan om fortsättningsförsäkring ska ha inkommit till försäkringsgivaren senast den dag då efterskyddet upphör.

10 Planens finansiering

Arbetsgivaren betalar premier för respektive förmån i FTP-planen i enlighet med de instruktioner som meddelas av valcentralen. Instruktionerna ska vara godkända av FTP-nämnden.

FTP-nämnden ska årligen fastställa räntesatsen vid försenad inbetalning.

C. FTP 2

1 FTP-planens förmåner

Förmånsbestämd ålderspension
Premiebestämd kompletteringspension, FTPK
Obligatoriskt familjeskydd
Förstärkt familjeskydd
Efterlevandepension

- Särskild barnpension
- Änklingpension
- Familjepension

Sjukpension
Premiebefrielseförsäkring
Fortsättningsförsäkring

2 Inkomst- och prisbasbeloppet i FTP planen

Med inkomstbasbeloppet i FTP-planen avses det inkomstbasbelopp som för varje år fastställs enligt 58 kap 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken (SFB)

Med prisbasbeloppet i FTP-planen avses det prisbasbelopp som för varje år fastställs enligt 2 Kap 6–8 §§ socialförsäkringsbalken (SFB).

Med förhöjt prisbasbelopp menas det förhöjda prisbasbelopp som för varje år fastställs enligt 2 Kap 6–8 §§ socialförsäkringsbalken (SFB).

3 Pensionsmedförande lön

Pensionsförmånerna beräknas på den pensionsmedförande lönen. Underlaget för denna fastställs enligt 3.1 För tjänsteman som 31 december 1993 var ordinarie fälttjänsteman och som är född 1955 eller tidigare gäller särskilda övergångsregler enligt 3.2.

Den pensionsmedförande lönen begränsas till 30 inkomstbasbelopp.

3.1 Huvudregel

I underlaget för pensionsmedförande lön medräknas fast årslön förhöjd med schabloniserat semestertillägg vilket

- för en tjänsteman som per den 31 december 2016 omfattas av FTP 2 och som är kvar i FTP-planen den 1 januari 2017 beräknas som månadslönen multiplicerad med 12,3.
- för en tjänsteman som tillträder en anställning den 1 januari 2017 eller senare och som vid anställningstillfället inte omfattas av FTP-planen, beräknas som månadslönen multiplicerad med 12,2.

I underlaget för pensionsmedförande lön medräknas även under föregående kalenderår erhållen ersättning för mertid, regelmässigt skiftarbete, förskjuten arbetstid, obekvämt arbetstid, jourtid eller beredskapstjänst.

Vid rörliga lönedelar medräknas även

- den genomsnittliga inkomsten av avtalade provisioner, tantiem, bonus eller andra rörliga lönedelar under de närmast föregående tre åren samt
- vid ersättningsberättigad frånvaro, inkomst som avser kompensation för beräknat bortfall av rörlig lön t.ex. semesterlön och sjukersättning.

Om det i lokalt kollektivavtal eller mellan arbetsgivare och tjänsteman överenskommits om en förskjutning av förhållandet mellan fast och rörlig lön, ska rörlig lön för tiden före omläggningen omräknas med utgångspunkt från den överenskomna förskjutningen.

Om en genomsnittsberäkning enligt ovan inte kan göras, t.ex. därför att tjänstemannens anställning inte omfattat de närmast föregående tre åren, ska arbetsgivaren träffa överenskommelse med tjänstemannen om hur den pensionsmedförande lönen ska bestämmas.

Gratifikationer, ersättning för övertid samt fasta arvoden som har karaktär av övergångsersättning ska inte medräknas.

Ensidigt beslutade ersättningar

En av arbetsgivaren ensidigt beslutad ersättning som inte kan anses utgöra en del av anställningsavtalet, ingår inte i den pensionsmedförande lönen enligt ovan utan ska hanteras på sådant sätt att minst 10 % av ersättningen avsätts till en premiebestämd pension. Om den pensionsmedförande lönen ovan tillsammans med denna ersättning uppgår till mer än 30 inkomstbasbelopp föreligger ingen sådan skyldighet på den ersättning som överstiger 30 inkomstbasbelopp.

3.1.1 Underlag för pensionsmedförande lön i de fall mindre än 5 år återstår till pensionsåldern

Lönehöjning för tjänsteman för vilken mindre än 60 månader återstår till pensionsåldern räknas som pensionsmedförande lönehöjning högst upp till belopp enligt följande tabell.

För tjänsteman som har följande antal månader kvar till pensionsåldern	Maximal lönehöjning blir pensionsgrundande
59-49	1,20 x inkomstbasbeloppsökningen
48-37	1,15 x " "
36-25	1,10 x " "
24-13	1,05 x " "
12-1	1,00 x " "

Med inkomstbasbeloppsökningen avses förändringen av inkomstbasbeloppet från året före året för lönehöjningen till året för lönehöjningen uttryckt i procent.

I fråga om sjukpension medräknas samtliga höjningar i sin helhet i underlaget för pensionsmedförande lön, fram till pensionsfallets inträffande.

3.2 Övergångsregler för tjänsteman som 31 december 1993 var ordinarie fälttjänsteman och som är född 1955 eller tidigare

Det år tjänstemannen blev 55 år beräknades underlaget för pensionsmedförande lön på två sätt. Det år tjänsteman blev 55 år skulle underlaget beräknat enligt huvudregeln, 3.1 ovan, jämföras med medeltalet av tjänstemannens pensionsmedförande lön under de närmast föregående sju åren där de första sex åren räknats upp med de procenttal som fastställts av FAO och Forena. Det högsta värdet skulle väljas.

Garanterat underlag från 55 år

Underlaget för den pensionsmedförande lön som uppnåtts vid 55 års ålder, räknas varje år upp med det procenttal som fastställs av FAO och Forena.

Ingen sänkning efter 60 års ålder

Den pensionsmedförande lönen får efter 60 års ålder inte sänkas så att den understiger den pensionsmedförande lön som tjänstemannen uppnått vid 60 års ålder.

3.3 Löneutfyllnad vid uppsägning i vissa fall – Regeln har upphört

4 Pensionsgrundande tjänstetid

4.1 Huvudregel

Tjänstetiden är pensionsgrundande från och med månaden efter den tjänstemannen fyllt 25 år.

Hel pension förutsätter att tjänstemannen fram till ordinarie pensionsålder – 65 år - beräknas få en pensionsgrundande tjänstetid om 360 månader, vilket ger en tjänstetidsfaktor = 1. Vid inträffat pensionsfall före pensionsåldern tillgodoräknas tjänstemannen tiden fram till 65 år. Är den beräknade tjänstetiden kortare än 360 månader, minskas tjänstetidsfaktorn och därmed pensionen med $1/360$ för varje månad som fattas.

Har alternativregeln för en tjänsteman med en lön över 10 inkomstbasbelopp tillämpats för tjänstemannen och denne därefter återinträder i den förmånsbestämda FTP 2 reduceras tjänstetidsfaktorn. Den pensionsgrundande tjänstetiden 360 ska minskas med det antalet månader alternativregeln (eller motsvarande regel i annan pensionsplan) tillämpats på förmåner över 7,5 inkomstbasbelopp när ny tjänstetidsfaktor ska beräknas för förmåner över 7,5 inkomstbasbelopp vad gäller ålderspension samt familjepension över 7,5 förhöjda prisbasbelopp.

Vid överenskommelser om lägre pensionsålder än 65 år, kan överenskommelse också träffas om till vilken ålder tjänstetid ska tillgodoräknas.

Sjukpension beräknas utan reduktion på grund av kortare pensionsgrundande tjänstetid än 360 månader.

Kompletterande ålderspension, FTPK, beräknas på grundval av gjorda premieavsättningar, oberoende av tjänstetidsfaktor.

Tjänstemannen tillgodoräknas även tidigare tidsbestämd anställning som tjänstemannen fullgjort enligt A Övergripande bestämmelser, punkt 5.2.2 (andra pinnen).

4.2 Pensionsgrundande ledighet

Som pensionsgrundande tjänstetid räknas följande typer av ledighet för tjänsteman som fyllt 25 år:

- sjukdom oavsett om sjukpension utges eller ej,
- semester,
- tid då tjänsteman är berättigad till föräldraledighet enligt lag,
- tjänstgöring enligt pliktlagen,
- annan tjänstledighet, som uppgår till högst tre kalendermånader.

Om och i vilken utsträckning annan ledighet som uppgår till mer än tre månader, ska räknas som tjänstetid i pensionshänseende, bestäms av företaget efter överläggning med den lokala fackliga organisationen i särskilt fall.

Vid tjänstledighet som är längre än tre kalendermånader och som ej är pensionsgrundande, har tjänstemannen ett efterskydd under de första tre kalendermånaderna, vilket består av rätt till sjuk- och efterlevandeförmåner.

Under pensionsgrundande tjänstetid är tjänstemannen tillförsäkrad samtliga pensionsförmåner och intjänar i förekommande fall ålderspension och - vad gäller lönedelar över 7,5 förhöjt prisbasbelopp - familjepension.

Vid avkortad arbetstid

- på grund av föräldraledighet till 75 %
- till dess barnet fyller åtta år eller vid senare ålder slutar sitt första skolår, upprätthålls ej premiebetalningen för de ålderspensionsförmåner som svarar mot den bortfallande lönedelen. Observera att förmånerna enligt 9 (efterlevandepension) och 10 (sjukpension) baseras på heltidslönen eller vid deltidsanställning, på anställningens omfattning.

4.3 Ändrat arbetstidsmätt

När tjänsteman övergår till reducerad arbetstid, ändras inte den pensionsgrundande tjänstetiden. Beträffande fribrev se 5.1.

När tjänstgöringsgraden för deltidsanställd tjänsteman utökas, ska tjänstetiden före övergången räknas som pensionsgrundande tjänstetid, till så stor del som svarar mot förhållandet mellan tjänstgöringsgraden före och efter övergången. Denna bestämmelse ska dock ej tillämpas för tid då tjänsteman varit föräldraledig enligt lag.

Exempel			Tillgodoräknas
Tjänstgöringsgraden	100 %	20 år	20 år
	50 %	15 år	15 år
		35 år	35 år
Tjänstgöringsgraden	50 %	20 år	10 år
	100 %	15 år	15 år
		35 år	25 år

4.4 Anställning hos annan arbetsgivare

Har tjänsteman genom anställning hos annan arbetsgivare förvärvat pensionsrätt enligt en kollektivavtalad pensionsplan likvärdig med FTP-planen ska:

- den tid under vilken ifrågavarande pensionsrätt förvärvats räknas som tjänstetid i den nuvarande anställningen,
- den pensionsrätt som tjänstemannen har intjänat i den tidigare anställningen inräknas i den pensionsrätt som intjänas i den nuvarande anställningen.

Finns betydande skiljaktigheter mellan pensionsplanerna, anpassas tjänstetiden med hänsyn till detta.

Samordningsreglerna ska fastställas av FTP-nämnden.

Om en tjänsteman 1989-01-01 eller senare har övergått från arbetarbefattning till tjänstemannabefattning, ska hen tillgodoräknas all STP-tid (särskild tilläggs pension) under förutsättning att denna uppgått till tre STP-år. I de fall tjänsteman kan visa intjänad STP-tid före 1989, ska även sådan tid tillgodoräknas.

Om tjänstemannen omfattats av alternativreglerna i 6.4 och 9.3 eller motsvarande bestämmelser i annan likvärdig pensionsplan i den tidigare anställningen, men ej i den nuvarande, gäller följande:

- Den pensionsgrundande tjänstetiden 360 ska minskas med det antalet månader alternativregeln eller motsvarande regel i annan pensionsplan tillämpats på förmåner över 7,5 inkomstbasbelopp när ny tjänstetidsfaktor ska beräknas för förmåner över 7,5 inkomstbasbelopp vad gäller ålderspension samt familjepension över 7,5 höjda prisbasbelopp.
- Den pensionsrätt som intjänats under tid när alternativreglerna tillämpats, inräknas inte i den pensionsrätt som tjänstemannen intjänar i den nuvarande anställningen.

5 Fribrev

5.1 Pensionsrätt vid övergång till deltidsanställning

Vid övergång till kortare arbetstid, friläggs så stor del av fribrevet som svarar mot minskningen av arbetstiden. Detta fribrev tillkommer den anställde, utöver pensionen på den pensionsmedförande lönen för den kortare arbetstiden. Fribrevet minskas ej vid kommande lönehöjningar. Om anställningen ändras till längre arbetstid, tas dock nämnda fribrev i anspråk till den del som detta motsvarar ökningen i arbetstiden.

5.2 Pensionsrätt när anställning upphör före pensionsåldern

Om anställning upphör före pensionsåldern utan samband med inträffat pensionsfall, är tjänsteman berättigad till intjänad pensionsrätt avseende ålderspension, kompletteringspension och familjepension. Vid annan än försäkringsmässig pensionering (t.ex. kontoföring, stiftelse etc.) beräknas intjänad pensionsrätt på samma sätt som om pensionsförmånerna i sin helhet varit försäkrade.

5.3 Intjänad pensionsrätt

Vid beräkningen av intjänad pensionsrätt förutsätts, att pensionsåldern är 65 år eller den lägre pensionsålder som i förekommande fall gäller, samt att premier erlagts tidigast från och med månaden efter den, då tjänstemannen uppnått 28 års ålder.

6 Ålderspension

6.1 Huvudregel

6.1.1 Ålder för pensionering samt utbetalningstid

Ordinarie pensionsålder uppnås vid ingången av den månad under vilken tjänstemannen fyller 65 år. Tjänstemannen har dock rätt att arbeta till 67 år. Överenskommelse om lägre pensionsålder kan träffas i enskilda fall. Vid ordinarie pensionsavgång bestäms ålderspensionen enligt 6.1.2. Ålderspension utges till och med den månad under vilken tjänstemannen avlider.

Ålderspensionsförmånerna från 65 års ålder kan, om tjänstemannen så önskar och det sker i pensioneringssyfte, betalas ut från annan tidpunkt som den anställde begär, dock

tidigast från 55 års ålder. Pensionen kan betalas ut helt eller delvis. Pensionen kan också betalas ut under en begränsad tid om minst fem år.

Underrättelse

Önskar tjänstemannen gå i pension vid den ordinarie pensionsåldern 65 år eller mellan 65 år och 67 år ska underrättelse om detta lämnas till företaget, senast tre månader före tidpunkten för önskad pensionsavgång, såvida inte annat överenskommes.

6.1.2 Ålderspensionens storlek

Hel ålderspension från ordinarie pensionsålder 65 år eller från den lägre pensionsålder som gäller för tjänsteman, utges enligt följande:

Pensionsmedförande lön enligt punkt 3	Ålderspension i procent	
	före 65 år	Fr.o. m. 65 år
- 7,5 inkomstbasbelopp	65	10
7,5 - 20 "	65	65
20 - 30 "	32,5	32,5

Vid uttag av ålderspension vid annan tidpunkt än ordinarie och vid annan utbetalningstid sker omräkning av ålderspensionens storlek med tillämpning av pensionsinrättningens försäkringstekniska antaganden.

6.1.3 Slutbetalning

Vid förtida pensionsavgång i pensioneringssyfte, tidigast från månaden efter uppnådda 62 års ålder, slutbetalas de pensionsförmåner som ska gälla från 65 års ålder avseende ålders-, kompletterings- och efterlevandepension för dem som inte utnyttjat alternativregeln i 6.4.

Anmärkning: Med pensioneringssyfte menas att tjänstemannen från 62 års ålder fram till 65 års ålder inte längre arbetar mer än i genomsnitt högst 8 (åtta) timmar per vecka under en beräkningsperiod om tre månader.

6.2 Förtida uttag av ålderspension enligt övergångsregel - 62-årsregeln

6.2.1 Anställda som omfattas av övergångsregel

För tjänstemän födda 1955 eller tidigare och som omfattades av FTP-planen 20 juni 2006 respektive 29 juni (Saco-medlemmar) gäller en övergångsregel för förtida uttag av ålderspension. För övriga åldersgrupper upphörde regeln i Kap 3 § 3 FTP-planen 2005-2006 om rätt till förtida avgång på tjänstemannens initiativ den 1 januari 2007. För födda 1956 eller 1957 som omfattades av FTP-planen 1985 och då hade 62 års pensionsålder och som sedan dess omfattats av FTP-planen, ska rätten till förtida avgång mellan 62 och 65 år prövas i särskild ordning.

6.2.2 Beskrivning av övergångsregeln - 62-årsregeln

Forena

Förtida pensionsavgång kan ske på tjänstemannens initiativ från och med månaden efter uppnådda 62 års ålder om inte företaget och den lokala Forena-organisationen, eller om sådan saknas, företaget och tjänstemannen, överenskommer om annat. I det förstnämnda fallet bestäms ålderspensionen enligt 6.2.3. Överenskommelse mellan företaget och den lokala Forena-organisationen kan bl.a. innehålla regler om delpension liksom om möjlighet för företaget och tjänsteman att träffa individuell överenskommelse. I företag utan lokal Forena-organisation ska arbetsgivaren, innan överenskommelse träffas med tjänsteman som är medlem i Forena, underrätta Forena. Skyldighet att

lämna underrättelse föreligger inte i det fall tjänstemannen uppgivit att han eller hon inte är medlem.

Akavia och Sveriges Ingenjörer

Förtida pensionsavgång kan ske på tjänstemannens initiativ från och med månaden efter uppnådda 62 års ålder om inte företaget och den lokala Saco-organisationen, eller om sådan saknas, företaget och tjänstemannen, överenskommer om annat. I det förstnämnda fallet bestäms ålderspensionen enligt 6.2.3. Överenskommelse mellan företaget och den lokala Saco-organisationen kan bl.a. innehålla regler om delpension liksom om möjlighet för företaget och tjänsteman att träffa individuell överenskommelse. I företag utan Saco-organisation ska arbetsgivaren, innan överenskommelse träffas med tjänsteman som är medlem i Saco-förbund, underrätta det förbund som tjänstemannen är medlem i. Skyldighet att lämna underrättelse föreligger inte i det fall tjänstemannen uppgivit att han eller hon inte är medlem.

Underrättelse

Önskar tjänstemannen tillämpa övergångsregeln ska underrättelse härom lämnas till arbetsgivaren, senast 12 månader före tidpunkten för önskad pensionsavgång, såvida inte annat överenskommes.

6.2.3 Ålderspensionens storlek vid övergångsregeln – 62-årsregeln

Om tjänstemannen utnyttjar sin rätt till förtida avgång, dock tidigast från och med månaden efter den då 62 års ålder uppnås, beräknas ålderspensionen enligt följande:

Pensionsmedförande lön enligt avsnitt 3		Ålderspension i procent	
		före 65 år	fr.o.m. 65 år
- 7,5	inkomstbasbelopp	K x 70	10
7,5 - 20	"	K x 70	K x 65
20 - 30	"	K x 35	K x 32,5

$K = 1 - m:480$, där m = antal månader mellan pensionsavgång och ordinarie pensionsålder. Beträffande ålderspension fr.o.m. 65 år tillämpas således ingen 480-dels-reduktion på pensionsmedförande lön intill 7,5 inkomstbasbelopp. Vid kortare pensionsgrundande tjänstetid än 360 månader, reduceras pensionen enligt 4.1.

6.3 Samordning av ålderspension vid lägre pensionsålder än 65 år

Ålderspension enligt 6.1.2 före 65 år ska minskas på sätt som nedan anges med viss del av följande förmåner, i den mån dessa börjat utges sedan tjänstemannen försäkrats enligt denna eller likvärdig pensionsplan:

- sjukpenning från den allmänna försäkringen eller arbetsskadeförsäkringen om tjänstemannen uppbär sjukpension enligt punkt 10 när hen uppnår pensionsåldern (se dock sista stycket nedan),
- sjuk- eller aktivitetsersättning från den allmänna försäkringen,
- livränta från arbetsskadeförsäkringen (yrkesskadeförsäkringen) eller på grund av ersättningsplikt som åligger staten.

När sjukpenning betalas ut ska minskningen ske på lönedel intill 10,0 prisbasbelopp och vid övriga ersättningar på lönedel intill 7,5 prisbasbelopp.

Om ålderspension utgår med fullt belopp utan tjänstetidsreduktion, avdrages ovan nämnda förmåner i sin helhet.

Är ålderspensionen reducerad på grund av bristande tjänstetid och/eller på grund av bestämmelserna i 6.2, utbetalas skillnaden mellan oreducerad ålderspension och de ovan nämnda förmånerna, dock högst den ålderspension som skulle utgått om samordning ej vore aktuell.

Under den tid då tjänstemannen får sjukpenning gäller vidare följande.

Ålderspension ska vid full pensionsgrundande tjänstetid och fullständig arbetsförmåga alltid utges med fem procent av tjänstemannens pensionsmedförande lön intill 10,0 prisbasbelopp. Om pensionen är reducerad på grund av att tjänstemannen inte har full pensionsgrundande tjänstetid eller om halv sjukpenning utges, ska procenttalet fem reduceras i motsvarande mån.

Ifråga om pension från det allmänna ska, om tjänstemannen så påfordrar, endast sådan pension beaktas som belöper sig på den registrerade pensionsmedförande lönen.

6.4 Alternativregel – inkomst över 10 inkomstbasbelopp

För tjänsteman med pensionsmedförande lön överstigande 10 inkomstbasbelopp, kan arbetsgivaren och tjänstemannen träffa överenskommelse om att i stället för huvudregeln tillämpa annan pensionslösning avseende lönedelar mellan 7,5 och 30 inkomstbasbelopp. Sådan överenskommelse får endast gälla pensionsändamål och ska avse såväl ålders- som efterlevandepension och de ska ses som en helhet.

Anmärkning: Överenskommelser ingångna senast den 31 december 2011 som innebär att endast premien för ålderspensionen omfattas av en annan pensionslösning gäller.

Om arbetsgivaren står i begrepp att träffa överenskommelse med en tjänsteman om pensionslösning enligt alternativregeln, ska arbetsgivaren underrätta den lokala fackliga organisationen vid företaget innan överenskommelse träffas. Skyldighet att lämna underrättelse föreligger inte i det fall tjänstemannen uppgivit att hen inte är medlem.

När överenskommelse träffats om att tillämpa alternativregeln för viss tjänsteman, ska denna regel tillämpas så länge anställningen hos arbetsgivaren består.

En tjänsteman som har en ålderspension enligt alternativregeln och som vid byte av arbetsgivare inom samma koncern återinträder i den förmånsbestämda pensionsplanen för ålderspension, äger inte rätt till premiefrielse för slutbetalning från kollektivet av resterande premier mellan 62 och 65 år, i det fall tjänstemannen går i pension efter en överenskommelse med arbetsgivaren eller utnyttjar rätten att gå i pension på eget initiativ från 62 års ålder och det vid återinträdet till den förmånsbestämda planen återstod mindre än fem år till pensioneringstillfället. FTP-nämnden kan, om det föreligger särskilda skäl, pröva om undantag från ovanstående regel ska medges.

6.5 Kompletterande ålderspension - FTPK

För kompletterande ålderspension, FTPK, görs årliga premieavsättningar enligt nedanstående tabell på den pensionsmedförande lönen för tjänstemannen från 28 till 65 års ålder.

År 2017	2,18 procent
År 2018	2,36 procent
År 2019	2,54 procent

År 2020	2,72 procent
År 2021 och därefter	2,9 procent

För sin FTPK-försäkring väljer tjänstemannen själv, bland de försäkringsbolag som är valbara och har träffat administrationsavtal med valcentralen, en s k traditionell pensionsförsäkring med garanti eller en fondförsäkring.

Val av försäkringsbolag görs hos valcentralen. Anmält val gäller till dess nytt val sker.

Tjänstemannen kan välja återbetalningsskydd på vald försäkring (se 6.1 FTP 1). En del av premien till FTPK kan också användas för förstärkt familjeskydd. Även den som har rätt till premiefrielseförsäkring utan att vara anställd kan välja försäkringsbolag och hur premien ska disponeras. För val av återbetalningsskydd eller förstärkt familjeskydd erfordras i vissa fall hälsoprövning.

Avstår tjänstemannen från att välja blir det försäkringsbolag som FTP-nämnden utsett försäkringsgivare och premien till FTPK placeras då i en traditionell pensionsförsäkring med garanti men utan återbetalningsskydd. Förstärkt familjeskydd kan inte tecknas eftersom det förutsätter att tjänstemannen valt försäkringsbolag.

Kompletterande ålderspension kan vid pensionsavgången utnyttjas av tjänstemannen som temporär eller livsvarig pension.

Tillämpas alternativregeln i 6.4 och/eller 9.3, kan premier för kompletterande ålderspension användas även för andra pensionslösningar.

Flytt av kapital

Tjänstemannen har rätt att flytta hela eller delar av det intjänade kapitalet i FTPK-pension till annat valbart försäkringsbolag för FTPK. Försäkringsbolagen och valcentralen har rätt att ta ut av FTP-nämnden godkända avgifter för att täcka kostnaden för flytt av kapital. Avgifterna tas av tjänstemannens pensionskapital.

Flytträtten gäller endast fram till dess pensionsutbetalning påbörjas.

6.6 Värdesäkring

För förmånsbestämd ålderspension sker värdesäkring enligt beskrivningen i 13.3. Ålderspension i form av FTPK eller från en alternativ premiebestämd lösning förändras efter det att utbetalning startat på det sätt som respektive försäkringsgivare bestämmer.

7 Deltid i pensioneringssyfte - Deltidspension

Tjänsteman har möjlighet till deltidspension från och med den månad tjänstemannen fyller 62 år. Om deltidspension beviljas är anställningen, från det att deltidspensionen börjar gälla, en deltidstjänst med den sysselsättningsgrad som följer av deltidspensionen.

7.1 Pensionsmedförande lön och avsättning till FTPK vid deltidspension

Vid beviljande av deltidspension ska arbetsgivaren även fortsättningsvis såvitt gäller den förmånsbestämda pensionen anmäla pensionsmedförande lön utifrån den sysselsättningsgrad tjänstemannens hade direkt före deltidspensionen.

Avsättningen till den premiebestämda FTPK anpassas till den nya sysselsättningsgraden.

Exempel: År 2017 är FTPK-premien 2,18 procent. Antag att tjänstemannen har en deltidspension om 20 procent och arbetar 80 procent. Procentsatsen i FTPK-premien anpassas och blir 1,74 procent på PML.

7.2 Företrädesrätt till högre sysselsättningsgrad upphör

Företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad enligt 25 a § Lagen om anställningsskydds gäller inte för tjänstemän som har deltidсанställning genom deltidspensionering enligt detta avtal.

7.3 Ansökan och underrättelse

Tjänstemannen ska hos arbetsgivaren skriftligen ansöka om deltidspension sex kalendermånader före det att deltidspensionen ska börja gälla. Av ansökan ska tydligt framgå vilken sysselsättningsgrad som avses. Samtidigt som ansökan lämnas till arbetsgivaren ska tjänsteman som är medlem i Forena underrätta Forenas lokala organisation vid företaget. Medlem i Saco-förbund ska underrätta Saco-förbundens lokala organisation vid företaget.

Senast två månader från det att arbetsgivaren mottagit ansökan ska arbetsgivaren skriftligen till tjänstemannen och Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation vid företaget meddela svar om ansökan beviljas eller inte, för det fall inte uppskov överenskommit med tjänstemannen. Skyldighet att lämna meddelande till lokal facklig organisation föreligger inte i det fall tjänstemannen uppgivit att hen inte är medlem.

Arbetsgivaren ska på ett seriöst och konstruktivt sätt överväga om det finns möjlighet till att bevilja ansökan om deltidspension. Prövningen ska ske med utgångspunkt från frågan om en deltidspension vid en objektiv bedömning skulle innebära en beaktansvärd störning i verksamheten. Arbetsgivaren kan avslå ansökan om deltidspension om ett beviljande vid en objektiv bedömning skulle medföra en beaktansvärd störning i verksamheten.

7.4 Förhandling och tvist

Om ansökan om deltidspension har avslagits och tjänstemannen vill få ansökan prövad i förhandlingsordningen ska tjänstemannen underrätta Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation vid företaget som har att begära lokal förhandling. Tvisten ska då anses gälla deltidspension med sysselsättningsgraden 80 procent och ska behandlas enligt förhandlingsordningen mellan parterna enligt följande.

Frågan om deltidspension ska beviljas kan behandlas i lokal förhandling och därefter, om frågan inte lösts, slutligt i central förhandling.

Om parterna varken i lokal eller i central förhandling kan komma överens i frågan om huruvida deltidspension enligt detta avtal kan beviljas utan beaktansvärd störning i verksamheten, ska Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation vid företaget - om tjänstemannen vill driva saken vidare - begära lokal förhandling om skyldighet för arbetsgivaren att betala skadestånd för felaktig avtalstillämpning.

8 Obligatorisk samt förstärkt familjeskydd

8.1 Obligatoriskt familjeskydd

Efter tjänsteman som avlider under försäkringstiden, utbetalas obligatoriskt familjeskydd enligt följande bestämmelser. Försäkringsgivare är den som beslutas av FTP-nämnden.

8.1.1 Rätt till obligatoriskt familjeskydd

Avlider tjänstemannen senast den sista i månaden före den månad då hen skulle ha fyllt 65 år, utbetalas pensionen för en tid av fem år från och med månaden efter dödsfallet.

8.1.2 Omfattning

Pensionens årsbelopp utgör, om inte annat följer av nästa stycke, två gånger dödsårets förhöjda prisbasbelopp. Om tjänstemannen hade flera anställningar där FTP-planen tillämpades, utbetalas högst ett pensionsbelopp som sammanlagt uppgår till två gånger förhöjt prisbasbelopp.

Förmånstagare kan överenskomma med försäkringsbolaget om annan utbetalningstid. Omräkning av familjeskyddets storlek sker enligt försäkringsbolagets regler.

8.2 Förstärkt familjeskydd

Tjänsteman som omfattas av premiebestämd ålderspension (FTPK i FTP 2) och som valt försäkringsbolag för placering av sin ålderspensionspremie, kan ansöka om försäkring för förstärkt familjeskydd. Försäkringen är en efterlevandepension som utbetalas till förmånstagare om tjänstemannen skulle avlida under försäkringstiden. Ansökan om försäkring för förstärkt familjeskydd görs hos valcentralen. Försäkringsgivare är den som beslutas av FTP-nämnden.

8.2.1 Det förstärkta familjeskyddets omfattning

Försäkringsbeloppet för det förstärkta familjeskyddet utgörs av antingen 1, 2, 3 eller 4 prisbasbelopp per år. Det årliga beloppet betalas ut med en tolfteedel varje månad i 5, 10, 15 eller 20 år, dock inte längre än t o m månaden före den varunder tjänstemannen skulle ha fyllt 70 år.

Tjänstemannen kan senare höja försäkringsbeloppet eller välja annan utbetalningstid.

8.2.2 Det förstärkta familjeskyddets ikraftträdande samt hälsokrav

Försäkringskyddet för det förstärkta familjeskyddet träder i kraft samma dag som skriftlig ansökan inkommit till valcentralen från tjänstemannen förutsatt hälsokraven enligt nedanstående är uppfyllda. Motsvarande gäller vid senare höjning av försäkringsbeloppet eller vid förlängning av utbetalningstiden. För det förstärkta familjeskyddet finns hälsokrav på den försäkrade vilket innebär att familjeskyddet inte kan beviljas vid allvarlig sjukdom. Hälsoreglerna beskrivs mer detaljerat i försäkringsgivarens försäkringsvillkor.

Ansökan vid första valtillfälle

Första valtillfälle inträffar vid nyanställning. Om tjänsteman, i tidigare anställning har omfattats av FTP-planen, krävs att minst 12 månader har gått sedan anställningen upphörde för att nytt första valtillfälle ska uppstå.

Vid första valtillfälle krävs ingen hälsoprövning. Är den anställde arbetsförmögen då ansökan lämnas in träder försäkringen i kraft först när den försäkrade är arbetsför, se försäkringsvillkoren.

Ansökan vid familjehändelse

Med familjehändelse menas att en tjänsteman gifter sig, blir sambo eller får barn. När en tjänsteman som redan är sambo gifter sig med sin samboende eller sin registrerade partner räknas detta dock inte som familjehändelse.

Förutsatt att det valda försäkringsbeloppet är högst två prisbasbelopp per år med utbetalningstid fem år eller högst ett prisbasbelopp per år med utbetalningstid tio år krävs ingen hälsoprövning om ansökan inkommer till valcentralen inom 12 månader från familjehändelsen. Är tjänstemannen arbetsförmögen då ansökan lämnas in träder försäkringen i kraft först när den försäkrade är arbetsför, se försäkringsvillkoren. Önskar tjänstemannen högre försäkringsbelopp eller längre utbetalningstider krävs hälsoprövning.

Ansökan vid övriga tider och situationer

I övriga fall krävs hälsoprövning enligt valcentralens instruktioner.

Förskydd

Innan tjänstemannen gjort sitt första val av försäkringsbolag för sin ålderspension gäller ett förskydd under den tid som parterna i FTP-nämnden i samråd med riskförsäkringsgivaren bestämmer. Avlider tjänstemannen under förskyddstiden utbetalas två prisbasbelopp per år under fem år. En förutsättning för förskyddet är att tjänstemannen var arbetsför vid anställningens tillträde.

8.2.3 Premie för förstärkt familjeskydd

Premien för det förstärkta familjeskyddet dras från den premie som arbetsgivaren betalar för tjänstemannens FTPK. Om FTPK-premien inte räcker beviljas inte försäkringen eller minskas försäkringens omfattning enligt regler fastställda av FTP-nämnden.

Det förstärkta familjeskyddet omfattas av premiegaranti. Denna innebär att försäkringen gäller även när arbetsgivaren inte betalat premien för tjänstemannens FTPK. Premiegarantin gäller i högst sex månader.

8.2.4 Det förstärkta familjeskyddets upphörande

Försäkringsskyddet i försäkringen för förstärkt familjeskydd upphör att gälla vid utgången av månaden före den under vilken tjänstemannen fyller 65 år. Väljer tjänstemannen vid annan tidpunkt att inte längre omfattas av förstärkt familjeskydd upphör försäkringsskyddet att gälla 30 dagar efter det att valcentralen underrättats om uppsägningen.

Vid obetald premie upphör försäkringen att gälla 30 dagar efter det Valcentralen sänt besked om att försäkringen upphör. Vid sänkning av försäkringsbeloppet gäller motsvarande 30-dagarsregel.

8.2.5 Värdesäkring av det förstärkta familjeskyddet.

Pensionsutbetalning från det förstärkta familjeskyddet värdesäkras varje år i proportion till prisbasbeloppets förändring. Ökning med mer än 10 % per år medräknas inte. Sänkning av prisbasbeloppet föranleder inte minskning av pensionen. Senare höjning av prisbasbeloppet beaktas endast i den mån det därigenom blir högre än det var före sänkningen. Anpassning av pensionen sker den 1 januari varje år.

Överskott som uppkommer inom försäkringsrörelserna för förstärkt familjeskydd används i första hand för att värdesäkra pensionen och i andra hand för sänkning av premierna.

8.3 Efterskydd

Har den försäkrade omfattats av obligatoriskt familjeskydd och eventuellt förstärkt familjeskydd och försäkringarna inte längre gäller på grund av

- att anställningen upphört eller
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft eller
- att tjänstemannen är tjänstledig

gäller försäkringsskyddet så lång tid som den försäkrade varit anställd, dock längst i tre månader.

Om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallsskada när efterskyddet börjar gälla eller om nedsättningen uppkommer under efterskyddstiden, förlängs skyddet. Skyddet förlängs med lika många dagar som den nedsatta arbetsförmågan varar, dock längst fram till den tidpunkt då rätt till premiefrielse uppkommer. Försäkringsskyddet upphör dock alltid senast vid utgången av kalendermånaden närmast före den försäkrades 65 års dag. Efterskyddet gäller inte om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen.

Med nedsatt arbetsförmåga menas tillstånd som avses i FTP 2, 10.1 (Rätt till sjukpension).

8.4 Utbetalning

Om tjänstemannen avlider utbetalas obligatoriskt samt eventuellt förstärkt familjeskyddet månadsvis i efterskott under avtalad tid till förmånstagare, dock inte längre än tio månaden före den varunder tjänstemannen skulle ha fyllt 70 år. Saknas förmånstagare sker ingen utbetalning. Pensionen utbetalas från och med månaden efter den då den försäkrade avlidit.

Anmälan om dödsfall görs till valcentralen.

8.5 Förmånstagare

Generellt förordnande

Förmånstagare till obligatoriskt familjeskydd, förstärkt familjeskydd och ålderspensionens återbetalningsskydd är, om inte annat skriftligen anmälts till valcentralen, i första hand tjänstemannens make/maka eller sambo och i andra hand tjänstemannens arvsberättigade barn i lika delar. Med make/maka jämställs även partner enligt Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Förordnande till förmån för make/maka gäller även om det pågår mål om äktenskapskillnad mellan makarna. Förordnande till förmån för registrerad partner gäller även om det pågår mål om upplösning av registrerat partnerskap. Med sambo avses ogift person som, under äktenskapsliknande förhållanden, vid dödsfallet stadigvarande sammanbott med ogift försäkrad förutsatt att de

- har eller har haft eller väntar barn tillsammans eller
- tidigare har varit gifta med varandra eller levt samman i registrerat partnerskap eller i vart fall
- stadigvarande sammanbott sedan minst sex månader.

Särskilt förordnande

Den försäkrade kan skriftligen anmäla annat förmånstagarförordnande. Sådant förordnande kan endast omfatta följande personer

- a) make/maka/registrerad partner eller tidigare make/maka/registrerad partner
- b) sambo eller tidigare sambo
- c) barn/styvbarn/fosterbarn till den försäkrade eller till någon person enligt a) eller b).

Finns det flera barn som är förmånstagare fördelas pensionen i lika delar, om inte annat följer av förordnandet.

Saknas förmånstagare görs ingen utbetalning.

Avstående från pension

Make/maka, registrerad partner, sambo eller arvsberättigat barn kan skriftligt till försäkringsgivaren förklara sig avstå från sin rätt som förmånstagare till pension från försäkringen.

Ett avstående kan inte villkoras och avser alla framtida utbetalningar av pension. Har ett avstående gjorts och det senare kommer att saknas förmånstagare, inträder åter den som tidigare gjort avstående.

9 Efterlevandepension

9.1 Rätt till efterlevandepension

Tjänstemannens make/maka, sambo, registrerad partner och barn har rätt till efterlevandepension när tjänstemannen avlider.

Med sambo avses ogift person, som under äktenskapsliknande förhållanden eller under förhållanden som liknar registrerat partnerskap, vid dödsfallet stadigvarande sammanbott med ogift försäkrad förutsatt att de

- har eller har haft eller väntar barn tillsammans eller
- tidigare har varit gifta med varandra eller levt samman i registrerat partnerskap eller i vart fall
- stadigvarande sammanbott sedan minst sex månader.

Rätten till efterlevandepension gäller även vid dödsfall efter det att tjänstemannen avgått med pension. Rätt till efterlevandepension föreligger dock inte vid äktenskap eller samboförhållande som ingåtts eller adoption som ägt rum

- efter det att tjänstemannen fyllt 60 år, såvida inte äktenskapet, samboförhållandet eller adoptionen varat mer än fem år eller barn fötts inom äktenskapet, eller
- när tjänstemannens arbetsförmåga var varaktigt nedsatt med minst 50 %, eller
- när tjänstemannen led av sjukdom som inom sex månader ledde till tjänstemannens död.

Efterlevandepension utges fr.o.m. månaden efter den under vilken tjänstemannen avlidit och utges t.o.m. den månad

- make/maka/sambo avlider, gifter om sig eller ingår nytt samboförhållande före 60 års ålder, barn fyller 20 år eller dessförinnan avlider. Om barnet vid 20 år är fullständigt och varaktigt arbetsförmöget, har barnet rätt till efterlevandepension så länge detta förhållande består.

Hel efterlevandepension (tjänstetidsfaktor = 1) bestäms med utgångspunkt från grundbelopp och antalet förmånstagare vid varje kalendermånads ingång. Vid kortare pensionsgrundande tjänstetid än 360 månader, reduceras efterlevandepensionen enligt 4.1.

Rätt till efterlevandepension till frånskild make/maka, liksom fördelning av efterlevandepension mellan barn och makar i olika äktenskap, regleras enligt försäkringsgivarens regler.

Avlider en tjänsteman, som vid tidpunkten för dödsfallet var föräldraledig enligt lag, baseras efterlevandepension på den pensionsmedförande lön, som svarar mot det arbetstidsuttag som gällde omedelbart innan föräldraledigheten aktualiserades.

9.2 Särskild barnpension intill 7,5 förhöjda prisbasbelopp

För särskild barnpension gäller ett grundbelopp på 16 % på pensionsmedförande lön intill 7,5 förhöjda prisbasbelopp.

Särskild barnpension utges med följande procent av grundbeloppet:

Förmånstagare

1 barn	75
2 barn	110
3 barn	135
4 barn	150
fler än 4 barn	150 + 10 för varje barn utöver 4

Pension till flera barn delas lika.

9.3 Familjepension över 7,5 förhöjda prisbasbelopp

För familjepension på pensionsmedförande lön över 7,5 förhöjda prisbasbelopp gäller ett grundbelopp på 32,5 % av pensionsmedförande lön intill 20 prisbasbelopp och 16,25 % mellan 20 och 30 prisbasbelopp.

Familjepension utges med följande procent av grundbeloppet:

Förmånstagare

Efterlevande make/maka/sambo/registrerad partner

utan barn	100
med 1 barn	130
med 2 barn	150
med fler än 2 barn	150 + 10 för varje barn utöver 2

Enbart barn

1 barn	75
2 barn	110
3 barn	135
4 barn	150
Fler än 4 barn	150 + 10 för varje barn utöver 4

Om såväl make/maka/sambo/registrerad partner som barn är förmånstagare erhåller make/maka/sambo/registrerad partner 75 % av grundbeloppet. Pension till flera barn delas lika.

Rätt att avstå

Tjänstemannen har rätt att avstå från framtida intjänande av familjepension. Frigjord premie för denna förmån får i stället användas för förstärkt FTPK enligt 6.5 inklusive förstärkt familjeskydd. Redan intjänad familjepension omvandlas till fribrev och hanteras enligt bestämmelserna för detta. Ett avstående av familjepension kan aldrig återkallas. Avståendet gäller såväl i den pågående anställningen som i kommande anställningar där FTP-planen tillämpas.

Alternativregel

För tjänsteman med pensionsmedförande lön överstigande tio inkomstbasbelopp, kan arbetsgivaren och tjänstemannen träffa överenskommelse om att i stället för huvudregeln tillämpa annan pensionslösning avseende lönedelar mellan 7,5 förhöjda prisbasbelopp och 30 prisbasbelopp. För sådan överenskommelse gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 6.4, alternativregel.

9.4 Värdesäkring

För förmånerna Särskild barnpension intill 7,5 förhöjda prisbasbelopp, Särskild änklingspension intill 7,5 prisbasbelopp och Familjepension över 7,5 förhöjda prisbasbelopp sker värdesäkring enligt beskrivningen i 13.3.

9.5 Efterskydd

Har den försäkrade omfattats av särskild barnpension, familjepension eller särskild änklingspension och försäkringarna inte längre gäller på grund av

- att anställningen upphört eller
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft eller
- att tjänstemannen är tjänstledig enligt regler i FTP 2, 4.2

gäller försäkringskyddet så lång tid som den försäkrade varit anställd, dock längst i tre månader.

Om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallsskada när efterskyddet börjar gälla eller om nedsättningen uppkommer under efterskyddstiden, förlängs skyddet. Skyddet förlängs med lika många dagar som den nedsatta arbetsförmågan varar, dock längst fram till den tidpunkt då rätt till premiebefrielse uppkommer. Efterskyddet upphör dock alltid senast vid utgången av kalendermånaden närmast före den försäkrades 65 års dag.

Efterskyddet gäller inte om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen.

Med nedsatt arbetsförmåga menas tillstånd som avses i FTP 2, 10.1 (Rätt till sjukpension).

10 Sjukpension

10.1 Rätt till sjukpension

Rätt till sjukpension föreligger när tjänstemannen

- är arbetsoförmögen till minst 25 % på grund av sjukdom eller olycksfall och
- arbetsförmågan har förelegat i mer än 90 kalenderdagar i följd.

Har arbetsförmågan pågått i mindre än 90 kalenderdagar i följd men tjänstemannen under den senaste tolv månadersperioden varit sjuk vid flera tillfällen, inträder rätt till sjukpension efter det att tjänstemannen varit arbetsoförmögen i sammanlagt 105 kalenderdagar under perioden.

I de 90 respektive 105 dagarna medräknas inte sjuktid före det att FTP-planen har börjat gälla för tjänstemannen.

Sjukpension utges

- fr o m den dag rätten till pension har inträtt enligt ovan
- t o m den sista dagen i sjukperioden eller t o m månaden före den under vilken ålderspensionen börjar utges.

Anmärkning

Från och med den 1 januari 2009 gäller att personer som uppbär sjukersättning ska ha rätt att arbeta i viss omfattning utan att sjukersättningen påverkas eller att den endast reduceras partiellt (SFS 2008:861). FAO och Forena respektive Akavia samt Sveriges Ingenjörer är ense om att i enlighet med dessa regler ska tjänstemän, som uppbär FTP-planens sjukpension samtidigt som sjukersättning från Försäkringskassan betalas, ha rätt att arbeta utan att sjukpensionen påverkas eller endast påverkas i en mindre omfattning. De närmare reglerna för detta fastställs av FTP-nämnden.

10.2 Sjukpensionens storlek

Hel sjukpension utges vid fullständig arbetsförmåga med följande procenttal av den pensionsmedförande lönen.

Lön respektive lönedel i	Sjukpension			
	när sjukpenning utges enl. SFB t.o.m. 90:e dagen*	när sjukpenning utges enl. SFB dag 91-360*	när sjukpenning utges enl. SFB fr.o.m. dag 361	när sjuk- eller aktivitetsersättning utges enl. SFB**
≤ 7,5 pbb	10 %	10 %	0 %	15 %
7,5 pbb – 10 pbb	10 %	10 %	0 %	65 %
10 pbb – 20 ibb	65 %	65 %	65 %	65 %
20 ibb – 30 ibb	32,5 %	32,5 %	32,5 %	32,5 %

SFB= Socialförsäkringsbalken **pbb**=prisbasbelopp **ibb**=inkomstbasbelopp

* I samma sjukfall

** Dock inte om sjukpenning har utbetalats för samma tid.

Om arbetsförmågan inte är fullständig utan partiell utges pensionen i proportion till graden av arbetsförmågan.

Sjukpension utges inte under tid som ingår i sjuklöneperiod enligt lag.

Övergångsbestämmelse

Sjukreglerna ändrades 2010-04-01. För försäkrade som per den 1 april 2010 har en pågående sjukpension enligt tidigare regelverk för "Övriga fall" ska den tidigare regeln fortsätta att gälla i det pågående försäkringsfallet.

10.3 Samordning

Sjukpension enligt ovan ska vad gäller pensionsmedförande lön t.o.m. 7,5 prisbasbelopp minskas med livränta från arbetsskade-/yrkesskadeförsäkringen eller på grund av ersättningsplikt som åligger staten - se vidare bestämmelser i försäkringsgivarens regler.

I fråga om pension från det allmänna ska, om tjänstemannen så begär, endast sådan pension beaktas som belöper sig på den registrerade pensionsmedförande lönen.

10.4 Värdesäkring

Sjukpensionen värdesäkras enligt beskrivningen i 13.3.

10.5 Efterskydd

Om försäkringen inte längre gäller på grund av

- att anställningen har upphört eller

- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft

gäller försäkringsskyddet så lång tid som den försäkrade varit anställd, dock längst i tre månader.

Om den försäkrades arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom eller olycksfallsskada när efterskyddstiden börjar eller om nedsättningen uppkommer under efterskyddstiden, förlängs skyddet. Skyddet förlängs med lika många dagar som den nedsatta arbetsförmågan varar, dock längst fram till den tidpunkt då den försäkrade blir berättigad till sjukpension från försäkringen. Försäkringsskyddet upphör dock alltid senast vid utgången av kalendermånaden närmast före den försäkrades 65 års dag.

Om försäkrad erhåller ersättning från försäkringen efter det att efterskyddet upphört och gör ett försök att arbeta eller ett försök att höja sin arbetsförmåga och därefter blir arbetsoförmögen på nytt, lämnar försäkringen ersättning för den nya sjukperioden under förutsättning att arbetsförsöket varar i högst tre månader. Ersättning lämnas dock inte för en högre grad av arbetsförmåga än den som förelåg före arbetsförsöket.

Med nedsatt arbetsförmåga menas tillstånd som avses i 10.1 (Rätt till sjukpension).

Efterskyddet gäller inte om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen

11 Premiefrielse

Premiefrielse gäller under den tid sjukpension utbetalas.

11.1 Premiefrielseförsäkringens omfattning

Premiefrielseförsäkringen innebär att premierna för tjänstemannens förmåner i FTP 2 betalas av premiefrielseförsäkringen och arbetsgivaren betalar därmed inte den del av premierna som täcks av premiefrielseförsäkring.

Alla förmåner i FTP 2 omfattas av premiefrielseförsäkringen hos försäkringsgivaren för FTP 2 med undantag av:

1. Det obligatoriska familjeskyddet där premiefrielsen är inkluderad i premien till riskförsäkringsgivaren enligt samma villkor som för FTP 1.
2. Premierna till en alternativ pensionslösning enligt 6.4 där premiefrielsen hanteras i en separat försäkring som oftast tecknas hos försäkringsgivaren för den alternativa lösningen.

Vid förtida pensionsavgång efter 62 års ålder slutbetalar premiefrielseförsäkringen ålderspensionen efter 65 år, dock inte ålderspensionen i den alternativa pensionslösningen.

11.2 Förutsättning för premiefrielse vid arbetsoförmåga

Rätt till premiefrielse hos försäkringsgivaren för FTP 2 förutsätter att tjänstemannen var arbetsför till minst 25 % vid anställningens början.

Om arbetsförmågan var nedsatt vid anställningens början och nedsättningen oavbrutet består, omfattar premiefrielsen endast en senare inträffad ytterligare nedsättning med minst 25 %.

11.3 Tid för premiefrielse

Premiefrielse medges längst till och med kalendermånaden före den under vilken tjänstemannen fyller 65 år.

11.4 Pensionsmedförande lön

Pensionsmedförande lön under tid då premiefrielse gäller är den senast anmälda pensionsmedförande lönen, se 3.

11.5 Anmälan

Arbetsgivaren ska anmäla försäkringsfall som kan ge rätt till premiefrielse. Under efterskyddstid och tjänstledighet ska dock tjänstemannen själv göra anmälan. Anmälan görs till valcentralen och berörda försäkringsgivare (FTP 2 respektive eventuell försäkringsgivare för en alternativ lösning).

12 Fortsättningsförsäkring

Om försäkringen inte längre gäller på grund av

- att anställningen har upphört eller
- att pensioneringsavtalet är uppsagt och uppsägningen trätt i kraft

har den försäkrade rätt att teckna fortsättningsförsäkring avseende sjukpension samt obligatoriskt och förstärkt familjeskydd enligt bestämmelserna hos försäkringsgivaren.

Fortsättningsförsäkring får tecknas utan hälsoprövning med högst samma försäkringsbelopp och samma utformning eller den närmast liknande försäkringsform som försäkringsgivaren då tillhandahåller förutsatt att försäkringsgivarens övriga regler medger att försäkring tecknas.

Fortsättningsförsäkring kan endast tecknas med skattekategori P.

Fortsättningsförsäkring får inte tecknas om den försäkrade i en ny anställning omfattas av förmåner motsvarande FTP-planen.

Ansökan om fortsättningsförsäkring ska ha inkommit till försäkringsgivaren senast den dag då efterskyddet upphör.

13 Pensioneringens ordnande och finansiering samt pensionstillägg

13.1 Försäkring och premier

Pensionsförmånerna ska finansieras av arbetsgivaren antingen genom tecknande av försäkring eller, efter överenskommelse mellan kollektivavtalsparterna, på annat sätt som kan anses vara betryggande.

För ålderspension enligt 6.1 och 6.5 samt efterlevandepension enligt 9, erläggs en för varje tjänsteman individuellt beräknad premie, tidigast fr.o.m. månaden efter den under vilken tjänstemannen fyller 28 år. Dessa förmåner är premiereservbildande.

För förmånerna

- sjukpension enligt punkt 10 på lönedelar under 10 prisbasbelopp,
 - sjukpension enligt punkt 10 på lönedelar över 10 prisbasbelopp,
 - garantitillägg till ålderspensionen enligt bilaga 2,
 - särskild barnpension enligt punkt 9.2,
 - särskild änklingspension enligt bilaga 2
 - familjepension enligt punkt 9.3 intill 28 års ålder
- samt
- för företagets rätt till premiefrielse vid förtida pensionsavgång efter 62 års ålder (avseende förmånerna fr.o.m. 65 års ålder) samt rätt till premiefrielse vid sjukpension enligt punkt 10 under förutsättning att arbetsförmågan uppgår till minst 25 %

erläggs en för alla tjänstemän över 18 år lika stor riskpremie i förhållande till pensionsmedförande lön.

För obligatoriskt familjeskydd enligt punkt 8.1, erläggs en för alla tjänstemän över 18 år lika stor riskpremie vilken också inkluderar premiefrielse.

Kostnaderna för den temporära ålderspensionen före 65 år, vid förtida avgång på tjänstemannens initiativ enligt övergångsregeln i 6.2, finansieras av den enskilde arbetsgivaren.

13.2 Värdesäkringsfond

Till värdesäkringsfonden ska årlig avsättning ske enligt överenskommelse mellan kollektivavtalsparterna. Avsättning ska ske med viss procent av pensionsmedförande lön beräknad enligt 3.1.

På detta sätt ska inbetalade medel förvaltas inom respektive pensionsinrättning och genom särskild redovisning hållas skilda från pensionsinrättningens övriga återbäringsmedel.

13.3 Pensionstillägg

Kollektivavtalsparterna träffar varje år en uppgörelse om hur mycket förmånsbestämd ålderspension, efterlevandepension samt sjukpension under utbetalning ska höjas nästkommande år. Denna höjning benämns, pensionstillägg. Pensionstilläggets storlek varierar med försäkringens basår, d.v.s. det år då pensionen började utges. Om pensionen börjat uppbäras under januari, betraktas året dessförinnan som basår.

När sjukpensionär blir ålderspensionär ändras inte basåret. När efterlevandepension utgår efter avliden sjuk- eller ålderspensionär, ändras inte heller basåret.

Vid uppskjutet uttag av ålderspension ändras ej basåret.

Förmåner enligt alternativreglerna i 6.4 och 9.3 omfattas inte av uppgörelse om pensionstillägg.

13.4 Ränta

FTP-nämnden ska årligen fastställa räntesatsen vid försenad betalning av premier för kompletterande ålderspensionen – FTPK.

Övergångsbestämmelser för tjänstemän som uppbar sjukpension den 1 januari 2008

Om tjänstemannen uppbar sjukpension enligt tidigare gällande FTP-plan vid den tidpunkt då 2008 års FTP-plan eljest skulle ha blivit gällande för honom/henne gäller planen först fr.o.m. att tjänstemannen är fullt arbetsför. Intill dess gäller den tidigare planen.

Tjänsteman som uppbar sjukpension enligt tidigare gällande FTP-plan har möjlighet att avstå familjepension enligt reglerna i FTP 17 FTP 2.

Inträde i 2008 års plan sedan sjukfall enligt tidigare gällande FTP-plan upphört

a) Tjänsteman född 1971 eller tidigare

Tjänstemannen omfattas från inträdet av FTP 2.

b) Tjänsteman född 1972-1978

Tjänstemannen omfattas från inträdet av FTP 1. Tjänstemannen har rätt att, inom 30 dagar från det att valcentralen sänt ut valmaterial, avstå från FTP 1 för att i stället omfattas av FTP 2. Sådant avstående ska skriftligen meddelas arbetsgivaren.

c) Tjänsteman född 1979 eller senare

Tjänstemannen omfattas från inträdet av FTP 1.

Tjänstemannen är vid tidpunkten för återinträdet berättigad till en premie beräknad enligt reglerna i övergångsbestämmelsen i Avtal FTP 08 FTP 1, punkt 4.1, med tillägget att regeln ska tillämpas avseende åren 2007 t.o.m. året före återinträdet om tjänstemannen uppnått minst 25 år och omfattas av FTP-planen respektive år.

Gällande regler som berör ett fåtal anställda

I tidigare FTP-avtal C FTP 2 har nedanstående regler funnits med. Då väldigt få anställda omfattas av reglerna har de flyttats till denna bilaga men de gäller fortfarande. Obs sifferhänvisningar är anpassade till FTP 17.

Garantitillägg till ålderspension - Garantipension

Förutsättningar för att få garantipension

- Garantipension utbetalas från 65 års ålder
- Garantipensionen ska bli större än ålderspensionen beräknad enligt reglerna för pensionering vid 65 års ålder, se C FTP 2 6.1.
- Antalet tjänstemånader ska enligt ordinarie beräkningsregler vara lägre än 360.
- Tjänstemannen ska ha varit anställd före 1 juli 1976 i företag som före detta datum var anslutet till FTP-planen eller motsvarande plan.
- Av den pensionsgrundande tjänstetiden ska minst 36 månader ha fullgjorts fr.o.m. det kalenderår tjänstemannen fyller 55 år t.o.m. det kalenderår han/hon fyller 64 år.

Beräkning av garantipension

- Pensionsmedförande lön fastställs enligt ordinarie regler varvid endast lön upp till 7,5 inkomstbasbelopp medräknas.
- Hel garantipensionen är 10 % av den pensionsmedförande lönen.
- För hel garantipension krävs 360 månaders tjänstetid. Vid lägre tjänstetid minskas garantipensionen i motsvarande proportion.
- Tjänstetid som medräknas är all anställningstid fr.o.m. 25 års ålder i företag med FTP-plan eller motsvarande. T.ex. räknas deltidsanställning som heltid.

Särskild änklingspension intill 7,5 prisbasbelopp

Särskild änklingspension utges efter kvinnlig tjänsteman, som utan avbrott omfattats av FTP-planen sedan den 31 december 1989, om äktenskapet har ingåtts före år 1990 och mannen är född 1929 eller tidigare. Pensionen utges med 20 % av pensionsmedförande lön intill 7,5 prisbasbelopp.

Samordning

Särskild änklingspension minskas med

- livränta från arbetsskadeförsäkringen (yrkesskadeförsäkringen) eller på grund av ersättningsplikt som åligger staten,
- omställningspension och särskild efterlevandepension enligt Lagen om allmän försäkring,
- obligatoriskt familjeskydd enligt C FTP 2, 8.1

Avsiktsförklaring

FAO och Forena respektive FAO och Akavias Riksförbund samt Sveriges Ingenjörer enades 2006 om en ny pensionsplan att gälla från 2008. Sedan 1 januari 2017 gäller FTP 17. Ålderspensionen i FTP 1 i FTP-planen är helt premiebestämd. Detta innebär att arbetsgivarna får en stabil och säker bild av kostnaden för dessa kollektivavtalade ålderspensionsförmåner. De inbetalda pensionspremierna och avkastningen på dessa tillhör de försäkrade tjänstemännen.

Pensionsvillkoren enligt FTP-planen är väsentliga för den enskilde tjänstemannens pension. Planen måste därför hanteras på ett långsiktigt sätt. Det är parternas gemensamma uppfattning att detsamma måste gälla för politiskt givna förutsättningar för kollektivavtalade tjänstepensioner.

Kostnaden för tjänstepensioner och utfallet av premiebestämda pensioner är starkt beroende av skattereglerna. Denna överenskommelse är träffad med utgångspunkt i de regler som för närvarande gäller.

Parterna är överens om att uppta förhandlingar för att förändra denna överenskommelse om skattereglerna för tjänstepension ändras så att kostnaden för denna överenskommelse kommer att förändras, t ex genom att avdragsrätten för pensionskostnader minskas. Förhandlingar ska även upptas om det införs skatteregler som påverkar beskattningen av den anställde eller dennes intjänande av pension, t ex genom att denne blir beskattad av förmånen av tjänstepension redan vid intjänandet eller beskattning av pensionskapitalet eller dess avkastning.

Parterna har enats om premienivåer och om bestämmelse i övrigt såsom en för båda parter acceptabel långsiktig avvägning mellan olika intressen.

Parterna har i arbetsgruppen inför förhandlingarna diskuterat och analyserat olika antaganden när det gäller förväntad avkastning, driftskostnader och inflation liksom löne- och åldersstruktur inom försäkringsbranschen.

Skulle det i framtiden visa sig att de antaganden och bedömningar som legat till grund för överenskommelsen leder till ett resultat som väsentligen avviker från parternas avsikter är parterna ense om att förhandlingar kan upptas.

Den nya planen bygger på att den enskilde tjänstemannen väljer försäkringsgivare för ålderspension bland de försäkringsgivare som upphandlas av valcentralen. Den enskilde tjänstemannen har också en rätt att flytta sitt pensionskapital. Det är parternas avsikt att vid upphandling av försäkringsgivare, inklusive val av försäkringsgivare för det fall tjänstemannen avstår från att välja, lägga stor vikt vid låg kostnad samt finansiell stabilitet och möjlighet till hög avkastning.

Parterna noterar att denna överenskommelse också innebär att de riskförsäkringar som utgör en del av FTP-planen, FTP 1 samt det kompletterande familjeskydd som tjänstemannen kan välja ska meddelas av en av parterna gemensamt utsedd försäkringsgivare. Det är parternas avsikt att utse denne försäkringsgivare långsiktigt och med krav på kostnadseffektivitet och tillförlitlighet.

Parterna är också överens om att tillsammans specificera de krav på kostnads- och servicenivåer bl a avseende informationsgivning som ska gälla vid upphandling av den valcentral som ska administrera stora delar av FTP-planen.

Bilaga 4

Utdrag ur Förhandlingsprotokoll daterade 15 december 2010 rörande Avtal om tjänstepensionsförsäkring för tjänstemän i försäkringsbranschen för tiden 1 januari 2012 – 31 december 2016 mellan Försäkringsbranschens Arbetsgivareorganisation, FAO och Forena respektive FAO och Akavias Riksförbund samt Sveriges Ingenjörer.

.../... §§ 1-2 .../...

§ 3

Pensionsvillkoren enligt FTP-planen är väsentliga för den enskilde tjänstemannens pension. Planen måste därför hanteras på ett långsiktigt sätt. Det är parternas gemensamma uppfattning att detsamma måste gälla för politiskt givna förutsättningar för kollektivavtalade tjänstepensioner.

Kostnaden för tjänstepensioner och utfallet av avgiftsbestämda pensioner är starkt beroende av skattereglerna. Denna överenskommelse är träffad med utgångspunkt i de regler som för närvarande gäller.

Parterna är överens om att uppta förhandlingar för att förändra FTP-planen om skattereglerna för tjänstepension ändras så att kostnaden för planen kommer att förändras, t ex genom att avdragsrätten för pensionskostnader minskas. Förhandlingar ska även upptas om det införs skatteregler som på-verkar beskattningen av den anställda eller dennes intjänande av pension, t ex genom att denne blir beskattad av förmånen av tjänstepension redan vid intjänandet eller beskattning av pensionskapitalet eller dess avkastning.

Parterna har enats om avgiftsnivåer och om bestämmelser i övrigt såsom en för båda parter acceptabel långsiktig avvägning mellan olika intressen.

Parterna har i arbetsgruppen inför förhandlingarna om FTP 08 diskuterat och analyserat olika antaganden när det gäller förväntad avkastning, driftskostnader och inflation liksom löne- och åldersstruktur inom försäkringsbranschen.

Skulle det i framtiden visa sig att de antaganden och bedömningar som legat till grund för överenskommelsen leder till ett resultat som väsentligen avviker från parternas avsikter är parterna ense om att förhandlingar kan upptas.

Den nya planen bygger på att den enskilde tjänstemannen väljer försäkringsgivare för ålderspension bland de försäkringsgivare som upphandlas av FTP-nämnden. Den enskilde tjänstemannen har också rätt att flytta sitt pensionskapital. Det är parternas avsikt att vid upphandling av försäkringsgivare, inklusive val av försäkringsgivare för det fall tjänstemannen avstår från att välja, lägga stor vikt vid låg kostnad samt finansiell stabilitet och möjlighet till hög avkastning.

Parterna noterar att denna överenskommelse också innebär att de riskförsäkringar som utgör en del av FTP-planen för avdelning 1 liksom det obligatoriska familjeskyddet och det förstärkta familjeskydd som tjänstemannen kan välja i såväl avdelning 1 som avdelning 2, fortsättningsvis ska meddelas av en av parterna gemensamt utsedd försäkringsgivare. Det är parternas avsikt att utse denne försäkringsgivare långsiktigt och med krav på kostnadseffektivitet och tillförlitlighet.

Parterna är också överens om att tillsammans specificera de krav på kostnads- och servicenivåer bl. a avseende informationsgivning som ska gälla för den valcentral som ska administrera stora delar av FTP-planen.

.../... *Underskrifter*

Kommentar

Möjlighet att gå ner i arbetstid vid deltidspension

1. Deltid i pensioneringssyfte (Deltidspension)

Tjänstemannen har möjlighet till deltidspension från och med den månad tjänstemannen fyller 62 år. Om deltidspension beviljas är anställningen från det att deltidspensionen börjar gälla, en deltidstjänst med den sysselsättningsgrad som följer av deltidspensionen. Vid beviljande av deltidspension ska arbetsgivaren för tjänstemannen som omfattas av FTP 2 även fortsättningsvis anmäla inkomst utifrån tjänstemannens tidigare sysselsättningsgrad.

Företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad enligt 25 a § anställningsskyddslagen gäller inte för tjänstemän som har deltidanställning genom deltidspensionering enligt detta avtal.

Syftet med avtal om deltidspensionering

Parternas utgångspunkt är att tjänstemännen i framtiden kommer att vara yrkesverksamma högre upp i åldrarna än vad fallet är idag. För många kommer det att medföra påfrestningar som gör det nödvändigt att arbeta något mindre mot slutet av yrkeslivet genom att minska sysselsättningsgraden från heltid till deltid.

Syftet med bestämmelserna om deltidspension är att således ge möjlighet till ett längre yrkesliv och skapa förutsättningar för generationsväxling. Tanken med deltidspensionering är således inte att skapa förutsättningar för tjänstemannen att åta sig andra anställningar, förvärvsuppdrag eller förvärvsverksamhet vid sidan av den ordinarie anställningen. Sådana motiv utgör alltså inte skäl att bevilja deltidspension.

Av avtalets syfte följer också att en deltidspensionering inte kan innefatta förutsättningen att tjänstemannen efter deltidspensioneringen arbetar övertid på ett sätt som fyller upp tid så att tjänstemannens verkliga normalarbetstid motsvarar en högre sysselsättningsgrad än den angivna. Detta innebär självfallet inget hinder mot att tjänstemannen arbetar övertid i sådana situationer som han skulle ha arbetat övertid om han inte hade varit deltidspensionerad.

Tjänstemannen kan givetvis åta sig uppdrag i ideella föreningar, bedriva hobbyverksamhet eller ta anställningar av mindre omfattning. Det gäller inte några inskränkningar av tjänstemannens möjligheter på det här området utöver vad som allmänt följer av ett anställningsavtal, t.ex. förbudet mot att bedriva konkurrerande verksamhet och förbudet mot att åta sig uppdrag som är olämpliga eller annars kan utgöra hinder mot fullgörandet av förpliktelserna enligt anställningsavtalet. Parterna är också överens om att avtalet inte innebär att arbetsgivaren för att möjliggöra deltidspensionering måste överväga lösningar som med nödvändighet innebär nyanställning av personal på deltid eller inhyrning av arbetskraft.

2. Ansökan och underrättelse

Tjänstemannen ska hos arbetsgivaren skriftligen ansöka om deltidspension sex kalendermånader före det att deltidspensionen ska börja gälla. Av ansökan ska tydligt framgå vilken sysselsättningsgrad som avses. Samtidigt som ansökan lämnas till arbetsgivaren ska tjänstemannen underrätta Forenas lokala organisation vid företaget. Medlem i Saco-förbund ska underrätta Saco-förbundens lokala organisation vid företaget.

Senast två månader från det att arbetsgivaren mottagit ansökan ska arbetsgivaren skriftligen till tjänstemannen och Forenas lokala organisation/respektive Saco-förbundens lokala organisation, vid företaget meddela svar om ansökan beviljas eller inte, för det fall inte uppskov överenskommit med tjänstemannen.

Arbetsgivaren ska på ett seriöst och konstruktivt sätt överväga om det finns möjlighet till att bevilja ansökan om deltidspension. Prövningen ska ske med utgångspunkt från frågan om en deltidspension vid en objektiv bedömning skulle innebära en beaktansvärd störning i verksamheten. Arbetsgivaren kan avslå ansökan om deltidspension om ett beviljande vid en objektiv bedömning skulle medföra en beaktansvärd störning i verksamheten.

Ansökan

Som framgår av avtalstexten ska ansökan ske skriftligt och med angivande av önskad sysselsättningsgrad. Ansökan sker på sökandens risk vilket innebär att den som påstår att ansökan har gjorts måste kunna visa att så är fallet.

I de efterföljande kontakterna med arbetsgivaren bör tjänstemannen uppgge omständigheter av betydelse för ansökan. Det kan t.ex. vara att tjänstemannen är beredd att omplaceras till vissa angivna tjänster eller att dela på en heltidstjänst med annan tjänsteman som ansökt om deltidspensionering. Har tjänstemannen förslag på hur arbetsgivaren genom enkla åtgärder skulle kunna möjliggöra deltidspension bör dessa framföras.

Skulle deltidspensioneringen fordra att tjänstemannen och företaget kommer överens om att tjänstemannen omplaceras till andra arbetsuppgifter kan detta medföra att man också behöver komma överens om förändrad lön. Ett exempel är att tjänstemannen innehar en chefsbefattning men det inte är lämpligt att kombinera chefskapet med en deltidsanställning. Inom ramen för en överenskommelse om att omplacera tjänstemannen till en tjänst som inte är en chefsbefattning kan arbetsgivaren och tjänstemannen då också komma överens om en lön som är anpassad till att tjänstemannen inte längre är chef. Ett annat exempel kan vara att en säljare ansökt om deltidspension men arbetet som säljare inte är förenligt med en lägre sysselsättningsgrad, t.ex. på grund av resor eller dylikt. En överenskommelse om att omplacera säljaren till en annan tjänst kan i det fallet förutsätta att eventuella rörliga lönedelar, såsom provision, inte längre ska utgå. Istället kan tjänstemannen och företaget behöva bestämma en fast lön som innebär en annan lönenivå än tidigare.

Bedömningen av ansökan sker i enlighet med den sysselsättningsgrad tjänstemannen ansökt om.

Om arbetsgivaren avslår ansökan och tjänstemannen och Forenas lokala organisation, respektive för Saco-medlem Saco-förbundens lokala organisation, vill driva frågan om deltidspensionering i förhandlingsordningen, ska prövningen i lokal och central förhandling ske med utgångspunkt från en framtida sysselsättningsgrad om 80 procent. Tjänstemannen kan alltså i sin ansökan ange i princip vilken sysselsättningsgrad som helst men i förhandlingsordningen prövas saken utifrån stupstocken att tjänstemannen kommer att arbeta på deltid med 80 procents sysselsättningsgrad.

En gemensam uppmaning från parterna är att ansökningarna bör grundas på realistiska bedömningar och vara anpassade till den verksamhet som är i fråga. Detta kan enbart bedömas ute i de olika verksamheterna. I enlighet med avtalstexten ska arbetsgivaren senast två månader efter det att ansökan mottagits besvara denna skriftligt till den sökande och Forenas lokala organisation, respektive för Saco-medlem Saco-förbundens lokala organisation, vid företaget. En tänkbar situation är att arbetsgivaren finner att beaktansvärt hinder föreligger mot att bevilja ansökan, men inom de två månaderna ger tjänstemannen besked om att hinder inte föreligger mot att bevilja deltidspension i en annan omfattning eller vid en senare tidpunkt än som angivits i ansökan. Arbetsgivaren

har då uppfyllt kravet att svara inom två månader. Skulle tjänstemannen inte anta sådant motförslag får detta betraktas som att arbetsgivaren avslagit tjänstemannens ansökan.

Beaktansvärd störning

I kravet på att störningen måste vara beaktansvärd ligger att störningar av mindre omfattning inte kan anses utgöra hinder mot uttag av deltidspension. Det måste således kunna konstateras att en beaktansvärd störning föreligger och att avslaget inte beror på nonchalans, att arbetsgivaren inte seriöst prövar saken eller en allmän ovilja mot att tjänstemannen beviljas deltidspension. Detta framgår även av kravet på att störningen måste kunna konstateras föreligga vid en objektiv bedömning. Om arbetsgivaren genom att vidta åtgärder enkelt kan minska eller helt eliminera de störningsmoment som uppstår bör det normalt inte anses föreligga hinder mot uttag av deltidspension.

Som kommer att framgå nedan finns det dock begränsningar för vilka åtgärder en arbetsgivare är skyldig att vidta för att gå en tjänsteman till mötes i dennes ansökan om deltidspension. Parterna är överens om att de krav som kan ställas på arbetsgivaren vid prövningen av deltidspension är klart lägre än när det gäller föräldraledighet och andra liknande situationer i ledighetslagstiftningen. Naturligtvis är kraven också mycket lägre än när det gäller frågan om att bereda fortsatt anställning när en tjänsteman stadigvarande har delvis nedsatt arbetsförmåga pga. sjukdom.

Arbetsgivarens skyldighet att vidta åtgärder för att möjliggöra deltidspensionering är således klart mer begränsad än vid de nyss nämnda situationerna. Frågan om deltidspension ska, som sagts, prövas seriöst, med god vilja och utifrån att det ligger i båda parter intresse att tjänstemän ska kunna fortsätta att vara yrkesverksamma på ett sätt som gagnar verksamheten.

Anpassningsåtgärder

Typiskt sett kommer prövningen av om deltidspension kan beviljas ske utifrån att tjänstemannen ska behålla de arbetsuppgifter han redan har. Arbetsgivaren och tjänstemannen är naturligtvis fria att komma överens om en deltidspension som medför en omplacering. Arbetsgivaren är skyldig att diskutera och överväga möjligheten att omplacera tjänstemannen till andra arbetsuppgifter men inte att faktiskt genomföra omplaceringen. Däremot kan arbetsgivaren drabbas av skadeståndsskyldighet om han underlåter att komma överens om en omplacering som utan beaktansvärd störning i verksamheten hade möjliggjort en deltidspension. Arbetsgivaren måste i sin bedömning väga in möjligheten till en viss omfördelning av arbetsuppgifter mellan anställda i syfte att möjliggöra deltidspensionering. Sådana omfördelningar av arbetsuppgifter ska ha ett naturligt samband med grundläggande kompetenser och kvalifikationer hos de anställda som berörs. Anspråk på en sådan omfördelning kan inte göras om omfördelningen skulle medföra att andra anställda påverkas negativt i arbetsmiljöhänseende eller på det sättet att arbetsinnehållet utarmas. Med detta avses bl.a. monotona, innehållsfattiga eller starkt repetitiva arbetsuppgifter.

Inom ramen för skyldigheten att omfördela arbetsuppgifter har arbetsgivaren inte någon skyldighet att kompetensutveckla den anställda eller andra anställda i vidare omfattning än vad som ryms inom en rimlig upplärningstid för det aktuella arbetsmomentet, i normalfallet upp till 3 eller 4 månader. Med kompetensutveckling avses i detta sammanhang upplärning inom ramen för utförandet av arbetet. I detta ligger alltså inte en skyldighet till omskolning av tjänstemän. Utbildning förlagd utanför arbetsplatsen kan i normalfallet inte ligga inom ramen för de åtgärder arbetsgivaren ska vidta i detta sammanhang. En rimlig måttstock för vilka utbildningsåtgärder som ska erbjudas kan vara sådan introduktion som arbetsgivaren normalt ger nyanställda.

Anpassningsåtgärder i form av nyanställningar

Som redan framgått är parterna överens om att arbetsgivaren inte är skyldig att nyanställa på deltid, hyra in arbetskraft, anlita konsulter eller att låta den deltidspensionerade tjänstemannen arbeta övertid i sådan utsträckning att hans verkliga normalarbetstid motsvarar en högre sysselsättningsgrad än den angivna. Vid omfördelning av arbetsuppgifter är en möjlig situation att flera tjänstemän samtidigt ansöker om deltidspension. I den situationen skulle det kunna uppkomma behov av att nyanställa för en heltidstjänst vilket inte i sig utgör beaktansvärt hinder mot att bevilja deltidspension. Hinder mot att bevilja deltidspension kan dock bestå i att det är svårt att rekrytera ny personal för att ersätta de tjänstemän som ansökt om deltidspension, t.ex. då det rör sig om kvalifikationer och kompetenser som är svåra att uppbringa på den lokala arbetsmarknaden. I en sådan situation torde det vara vanligt att arbetsgivaren måste påbörja ett rekryteringsarbete i syfte att den efterfrågade kompetensen ska kunna säkerställas före det att den berörde tjänstemannen går i ålderspension. Deltidspensionering kan i det sammanhanget bidra till att generationsväxlingen kan ske smidigare. Frågan om deltidspension bör i sådana fall tas upp på nytt när det finns en plan för generationsväxlingen.

Delat ansvar

Arbetsgivaren har, som tidigare sagts, ett ansvar för att seriöst och konstruktivt pröva om det är möjligt att bevilja ansökan. Den anställde och Forenas lokala organisation, respektive för Saco-medlem Saco-förbundens lokala organisation, har på sin sida ett ansvar för att ange konkreta enkla åtgärder som arbetsgivaren kan vidta för att kunna bevilja deltidspensionering. Ansvaret är således delat.

3. Förhandling och tvist

Om ansökan om deltidspension har avslagits och tjänstemannen vill få ansökan prövad i förhandlingsordningen ska tjänstemannen underrätta Forenas lokala organisation, respektive för Saco-medlem Saco-förbundens lokala organisation, som har att begära lokal förhandling. Tvisten ska då anses gälla deltidspension med sysselsättningsgraden 80 procent och ska behandlas enligt förhandlingsordningen mellan parterna enligt följande.

Frågan om deltidspension ska beviljas kan behandlas i lokal förhandling och därefter, om frågan inte lösts, slutligt i central förhandling.

Om parterna varken i lokal eller i central förhandling kan komma överens i frågan om huruvida deltidspension enligt detta avtal kan beviljas utan beaktansvärd störning i verksamheten, ska Forenas lokala organisation, respektive för Saco-medlem Saco-förbundens lokala organisation, - om tjänstemannen vill driva saken vidare - begära lokal förhandling om skyldighet för arbetsgivaren att betala skadestånd för felaktig avtalstillämpning.

Som tidigare berörts så sker bedömningen av ansökan i enlighet med den sysselsättningsgrad tjänstemannen ansökt om. Om arbetsgivaren avslagit ansökan och tjänstemannen vill driva frågan vidare enligt förhandlingsordningen ska prövningen ske utifrån en sysselsättningsgrad om 80 procent. Då har arbetsgivaren att pröva om beaktansvärt hinder föreligger också mot detta. Frågan om beviljande av deltidspension med en sysselsättningsgrad om 80 procent prövas i det fallet således i lokal förhandling, och i förekommande fall, i central förhandling. Den prövning som där sker är slutlig i frågan om deltidspension kan beviljas eller inte. Att prövningen sker slutligt i den centrala förhandlingen betyder att prövningen är slutlig och inte kan drivas vidare i domstol.

Vill tjänstemannen och den lokala fackliga organisationen göra gällande att arbetsgivaren inte har uppfyllt sina skyldigheter, ska den lokala fackliga organisationen begära lokal förhandling om skadestånd för påstådda brister på arbetsgivarsidan.

För frågan om skadestånd för felaktig avtalstillämpning är det avgörande om huruvida arbetsgivaren vid sin bedömning brustit i tillräcklig noggrannhet och aktsamhet samt hänsyn till tjänstemannens intressen. Skadeståndsfrågan behandlas självfallet i enlighet med reglerna i förhandlingsordningen och kan alltså gå till domstol om parterna misslyckas.

Som alltid är det parternas gemensamma föresats att tvister löses i förhandlingsordningen. Parterna är överens om att förhållandena typiskt sett torde ändra sig under tvistens handläggning och att det på grund härav kan uppkomma möjligheter att hitta godtagbara lösningar, varvid tvisten i så fall ska bero med det. Som nämnts tidigare kan det finnas situationer där det på grund av beaktansvärt hinder inte är möjligt att bevilja deltidspension vid begärd tidpunkt men där hindret vid en senare tidpunkt bortfaller. Det är då lämpligt att arbetsgivaren meddelar tjänstemannen och den lokala fackliga organisationen om detta. En annan möjlighet är att tjänstemannen då ansöker på nytt och arbetsgivaren har då att pröva denna ansökan.

De centrala parterna utgår som alltid från att de lokala parterna och tjänstemännen ser till att såväl ansökan som prövning om deltidspension utförs på ett korrekt sätt. Om en viss tjänsteman ständigt återkommer med nya ansökningar utan att det skett förändringar som motiverar det ska arbetsgivaren meddela Forenas lokala organisation, respektive för Saco-medlem Saco-förbundens lokala organisation, om ett sådant "missbruk". Parterna utgår då från att Forenas lokala organisation, respektive Saco-förbundens lokala organisation kommer överens med arbetsgivaren om att en ny ansökan från vederbörande tjänsteman endast måste prövas av arbetsgivaren om ansökan godkänts av Forenas lokala organisation respektive Saco-förbundens lokala organisation.

